

NOTA, BETREFFENDE DEN TOESTAND
VAN 'S LANDS FINANCIËN.

(Ingezonden bij brief van 18 September 1923.)

Ter begeleiding van de stukken betreffende de ontwerp-Staatsbegrooting heeft de ondergeteekende de eer de gebruikelijke Nota betreffende den toestand van 's Lands financiën over te leggen met de daarbij behorende bijlagen.

Deze Nota behelst de opmerkingen en beschouwingen, tot welke 's Lands financieele toestand den ondergeteekende, in verband met de ramingen voor het dienstjaar 1924, aanleiding geeft.

In de cijfers voor het jaar 1919 zijn, sedert de samenstelling der vorige Nota, geen verdere wijzigingen gekomen. De ten vorigen jare gepubliceerde cijfers zijn derhalve als de definitieve uitkomst van het dienstjaar 1919 aan te merken.

De cijfers van het

dienstjaar 1920

zijn als volgt:

	Totaal.	Buitengewoon.	Crisisdienst.	Gewone dienst.
Uitgaven	f 911 227 771,64	f 188 006 190,91	f 110 190 419,29	f 613 031 161,44
Ontvangsten . . .	810 791 715,48	12 112 833,95 ⁵	184 983 628,70	613 695 252,82 ⁸
Tekort	f 100 436 056,16	f 175 893 356,95 ⁵	—	—
Overschot	—	—	f 74 798 209,41	f 664 091,38 ⁸

In de vorige Nota werd op den gewonen dienst een tekort vermeld ad f 6 526 217,38⁵, terwijl thans op een overschot kan worden gewezen en zulks niettegenstaande de gewone uitgaven tegenvielen. Dit laatste is in hoofdzaak te wijten aan uitgaven voor de Departementen van Marine (traktementen en pensioenen), Oorlog (geneeskundige dienst, non-activiteitswedde, pensioenen en wachtgelden) en Arbeid (kosten der arbeiders-verzekering, van de volksgezondheid en van de werkloosheids-verzekering en arbeidsbemiddeling). De hoogere opbrengst der gewone middelen is voornamelijk te danken aan de rente over uit 's Rijks kas verleende voorschotten ingevolge de Woningwet, de rente over andere voorschotten, de inkomsten voortvloeiende uit den arbeid in gevangenissen en Rijkswerkinrichtingen, de pensioensbijdragen van burgerlijke ambtenaren ressorteerende onder het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, alsmede van de onderwijzers en het aandeel der gemeenten in de subsidiën aan werkloozenkassen ingevolge het Werkloosheidsbesluit 1917.

De cijfers van het

dienstjaar 1921

zijn als volgt:

	Totaal.	Buitengewoon.	Crisisdienst.	Gewone dienst.
Uitgaven.	f 990 172 091,80 ⁵	f 239 676 072,78 ⁵	f 79 307 284,21	f 621 188 734,81
Ontvangsten . . .	709 245 087,38 ⁵	5 655 104,16	95 206 895,43	608 383 087,79 ⁵
Tekort.	f 280 927 004,42	f 234 020 968,62 ⁵	—	f 12 805 647,01 ⁵
Overschot	—	—	f 15 899 611,22	—

Het tekort op den gewonen dienst werd in de vorige Nota geraamd op f 34 924 955,32⁵ zijnde f 22 119 308,31 meer dan hierboven vermeld. Dit gunstig verschil is zoowel te

danken aan meerdere ontvangsten als aan mindere uitgaven. Wat de ontvangsten betreft kunnen als voornaamste genoemd worden de meerdere opbrengst van de inkomstenbelasting en voorts van hetgeen meer werd ontvangen wegens rente over door den Staat verstrekte voorschotten ingevolge de Woningwet.

De uitgaven zijn f 5 374 358,32⁵ minder dan ten vorigen jare vermeld. *Minder* is uitgegeven dan aanvankelijk geraamd aan uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden, subsidiën voor het nijverheids- en handelsonderwijs, kosten van den vlootbouw, rente van vlottende schuld, aanschaffing en herstel van artilleriematerieel, kosten van het wapen der marechaussée, aanleg van het Wilhelminakanaal, kosten van waterstaatswerken, dekking van het verlies op het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie, uitgaven ten behoeve van het land- en tuinbouwonderwijs en vergoeding van administratiekosten ingevolge de Ouderdomswet. Daarentegen werd *meer* uitgegeven dan ten vorigen jare verwacht voor subsidiën en kosten van verpleging van voogdijkinderen, gerechtskosten, kosten van gevangenen en Rijkswerkinrichtingen, volkstelling en statistiek, kosten der krankzinnigenverpleging, uitkeering aan de gemeenten, bijdragen aan gemeenten in de annuïteiten ingevolge de Woningwet, subsidiën en toelagen ingevolge het Werkloosheidsbesluit 1917 en uitgaven ten behoeve van Suriname.

Dienst 1922.

De voorloopige gegevens leveren de volgende uitkomst op:

	Totaal.	Buitengewoon.	Crisisdienst.	Gewone dienst.
Uitgaven	f 1 098 325 410,05 ⁵	f 197 141 090,33 ⁵	f 270 968 782,42 ⁵	f 630 215 537,29 ⁵
Ontvangsten	647 032 943,62	16 626 936,83	49 495 437,52	580 910 563,22
Tekort	f 451 292 466,43 ⁵	f 180 514 153,45 ⁵	f 221 473 344,90 ⁵	f 49 304 968,07 ⁵
Overschot	—	—	—	—

Hierbij zij het volgende opgemerkt. Voor de crisissuitgaven moge verwezen worden naar bijlage C 9.

Wat het totaal der crisisontvangsten ad f 49 495 437,52 aangaat, hiervan komt op rekening van de oorlogswinstbelasting f 30 016 613,71. Het verschil ad f 19 478 823,81 wordt gevormd door onderscheidene ontvangsten, welke als gevolg van de buitengewone omstandigheden werden geïnd. Als voornaamste posten komen voor vermelding in aanmerking f 4 881 847,58 wegens terugbetaling van gemaakte kosten voor Fransche vluchtelingen, f 2 508 840,12 wegens terugbetaling van transportkosten voor Fransche krijgsgevangenen, f 1 164 173,14 wegens saldo van het fonds voor de distributie van kunstmeststoffen, f 3 754 571,44⁵ wegens saldo van het Oorlogszeemolest-assurantiefonds, terwijl zich onder het meerdere eenige voordeelige sloten der rekeningen van crisislichamen bevinden.

Het voor het jaar 1922 op den gewonen dienst becijferd tekort bedraagt, blijkens vorenstaand overzicht, f 49 304 968,07⁵. Blijkens de aanvankelijk toegestane begrotingen werd aan gewone uitgaven geraamd f 643 453 348,21, terwijl onder de geraamde middelen een bedrag ad f 591 445 032,06⁵ als gewone ontvangsten werd aangemerkt. Aanvankelijk werd dus een tekort verwacht van f 52 008 316,14⁵. Het thans becijferd tekort blijft dus f 2 703 348,07 beneden het aanvankelijk geraamde. De gewone uitgaven bleven f 13 237 810,91⁵ beneden het oorspronkelijk toegestaan bedrag. Echter werd aan gewone ontvangsten f 10 534 462,84⁵ *minder* ontvangen dan aanvankelijk werd geraamd.

De middelen, behorende tot de groep A—F, bleven f 2 088 349,14⁵ beneden de raming. Méér werd verkregen uit de personeele belasting f 1 815 565, uit de inkomstenbelasting f 22 478 710, uit de dividend- en tantiëmebelasting f 3 426 870, uit den suikeraccijns f 4 479 152, uit den wijnaccijns f 662 263, uit den gedistilleerdaccijns f 964 327, uit den bieraccijns f 1 259 881, uit de successierechten f 1 226 461, uit de loodsgelden f 695 528. Daarentegen bleven bij de raming ten achter

de geslachtaccijns met f 2 571 632, de tabaksaccijns met f 10 145 695, de zegelrechten met f 3 743 348, de registratierechten met f 21 159 302, de invoerrechten met f 445 814, het statistiekrecht met f 340 444.

De niet tot bovengenoemde groep behorende middelen brachten, voor zooveel den gewonen dienst betreft, f 8 496 113,70 *minder* op dan verwacht werd. Beneden de raming bleven o.m. het aandeel van den Staat in de winsten der Nederlandsche Bank met f 8 883 006, de leges, geheven ingevolge de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 80), met f 1 139 522, de rente van voorschotten ingevolge de Woningwet met f 2 993 898, de premiën verschuldigd door de Staatsbedrijven en de pensioenbijdragen f 4 184 759, de pensioenbijdrage van onderwijzers bij de lagere scholen f 1 443 062, het aandeel van Oost-Indië in de kosten van den vlootbouw met f 2 701 405, de bijdragen in de kosten van aanleg en onderhoud van landswerken met f 880 153. Tegenover deze verminderingen staat, dat meer werd verkregen o.a. uit rente van kasvoorschotten aan Nederlandsch-Oost-Indië f 6 072 525, uit rente van andere door den Staat verleende voorschotten f 834 661, uit andere ontvangsten, het Departement van Binnenlandsche Zaken betreffende f 1 334 698, uit alsvoren van het Departement van Financiën f 2 359 224, uit opbrengst van verkochte Rijksgoederen en eigendommen, het Departement van Oorlog betreffende, f 5 538 490, uit andere ontvangsten, het Departement van Arbeid betreffende, f 885 782.

Zooals hierboven reeds werd medegedeeld, bleven de gewone uitgaven f 13 237 810,91⁵ beneden de oorspronkelijk toegestane bedragen.

Deze „besparing” blijkt uit onderstaand overzicht: *)

		Overschrijding.	Minder uitgegeven.
Hoofdstuk I	. . .		f 1 399,12
„ II	. . .		192 088,71 ⁵
„ III	. . .		402 262,30
„ IV	. . .		6 878 150,59 ⁵
„ V	. . .		4 096 988,23 ⁵
„ V ^A	. . .	f 7 114 475,—	
„ VI	. . .		5 467 827,21
„ VII A	. . .	8 156 146,87 ⁵	
„ VII B	. . .		2 182 663,84
„ VIII	. . .		7 439 428,08
„ IX	. . .		3 151 490,80
„ X	. . .		1 759 087,31
„ XI	. . .	3 065 526,44	
„ XII	. . .		2 573,02 ⁵
		f 18 336 148,31 ⁵	f 31 573 959,23
			18 336 148,31 ⁵
Blijft <i>minder</i> . . .			f 13 237 810,91 ⁵

Wat de in dit overzicht voorkomende overschrijdingen betreft, deze zijn aan de volgende oorzaken toe te schrijven:

Hoofdstuk V^A voornamelijk wegens subsidiën aan gymnasia, hogere burgerscholen en het lager onderwijs benevens de pensioenuitgaven, waartegenover minder is uitgegeven voor gebouwen van het hooger onderwijs, traktementen van het personeel der hogere burgerscholen, gebouwen voor hogere burgerscholen en uitgaven voor de afdeeling Kunsten en Wetenschappen.

*) Hierbij zij opgemerkt, dat de uitgaven betreffende de artikelen van de vroegere begroting van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn begrepen in de cijfers van die hoofdstukken, waarop een deel van de taak van genoemd Departement is overgegaan.

Hoofdstuk VII^A als gevolg van rentevergoeding aan den postchèque en girodienst voor gelden, welke ter voorziening in de Kasbehoeften van het Rijk zijn gebezigd en van interesten van de Leening 1922.

Hoofdstuk XI voornamelijk voor uitgaven ten behoeve van Suriname waartegenover minder is uitgegeven voor uitgaven ten behoeve van Curaçao.

De *minder* uitgegeven bedragen op de overige hoofdstukken vinden in het volgende eene toelichting.

Hoofdstuk I wegens minder besteed dan toegestaan voor de restauratie van het paleis te Amsterdam.

Hoofdstuk II voornamelijk wegens mindere uitgaven voor traktementen, voor bureel- en lokaalbehoeften en reiskosten, voor kosten van het Kort Verslag van de Zittingen van de Tweede Kamer en voor onvoorziene uitgaven.

Hoofdstuk III in hoofdzaak wegens minder uitgegeven voor traktementen en bureel- en lokaalbehoeften, voor kosten van buitenlandsche zendingen en consulaten, voor aandeel in de kosten van den Volkenbond, voor pensioenen, wachtgelden en vergoedingen ingevolge artikel 38 van het Bezoldigingsbesluit 1920. Hiertegenover staat, dat méér is uitgegeven voor uitkeeringen aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en voor vorderingen over afgesloten dienstjaren.

Hoofdstuk IV voornamelijk wegens minder uitgegeven voor traktementen en bureel- en lokaalbehoeften, voor kosten van de rechterlijke macht, voor gerechtskosten, voor kosten der Rijkspolitie, voor bijdrage in de kosten der marechaussée, voor kosten van gevangenen en Rijkswerkinrichtingen, voor het Rijkstucht- en opvoedingswezen, voor de reclasseering, voor de gebouwen, voor pensioenen, wachtgelden en vergoedingen ingevolge artikel 38 van het Bezoldigingsbesluit 1920.

Hoofdstuk V in hoofdzaak wegens minder uitgegeven voor traktementen, bureel- en lokaalbehoeften en reiskosten, voor gebouwen, voor kosten der tiende volkstelling, voor kosten van den vrijwilligen landstorm, voor de politietroepen, voor verplegingskosten van krankzinnigen, voor subsidies aan krankzinnigengestichten e. d. g., voor onderstanden, enz., voor kosten van de Staatscourant enz., voor subsidies en kosten voor land- en tuinbouwonderwijs en zuivelbereiding, voor bestrijding van besmettelijke veeziekten, voor grondbelasting der domeinen, voor bebossching, voor verlies op het Staatsboschbedrijf, voor uitgaven ten behoeve der visscherijen, voor bijdrage aan het Bouwfonds, voor pensioenuitgaven en voor stichting van boerderijen op woeste gronden, waartegenover meer is uitgegeven voor dekking van het verlies op de Algemeene Landsdrukkerij.

Hoofdstuk VI voornamelijk wegens minder uitgegeven voor traktementen, toelagen, bureel- en lokaalbehoeften en reiskosten, voor materieel der zeemacht, voor bezoldiging, voeding en opleiding van personeel, voor kosten der luchtvaart en van het loodswezen, waartegenover méér is uitgegeven aan pensioenuitgaven.

Hoofdstuk VII^B in hoofdzaak wegens minder uitgegeven voor traktementen, toelagen, bureel- en lokaalbehoeften en reiskosten, voor gronden en gebouwen, voor pensioenuitgaven, voor uitkeering aan de gemeenten en voor onvoorziene uitgaven. Hiertegenover staat, dat méér is uitgegeven voor banderolles voor de tabaksbelasting, voor grondbelasting der domeinen en voor deelneming in het kapitaal der Nederlandsche springstoffenfabriek.

Hoofdstuk VIII voornamelijk wegens minder uitgegeven voor bezoldiging, kosten van voeding, kleeding en huisvesting van personeel, voor de remonteering, voor studiën en oefeningen, voor administratiekosten, voor den geneeskundigen dienst, voor de luchtvaart, voor verplaatsingskosten, voor inrichtingen

van militair onderwijs, voor kosten der verdediging in verband met de droogmaking der Zuiderzee. Daarentegen is méér uitgegeven voor pensioenen en wachtgelden.

Hoofdstuk IX in hoofdzaak wegens minder uitgegeven voor traktementen en reis- en bureelkosten, voor den sluisbouw te IJmuiden, voor verbetering van de haven te Vlissingen, voor bouw van een schutsluis in het kanaal van Zuid-Beveland, voor onderhoud van waterstaatswerken, voor de luchtvaart, voor uitgaven ingevolge de spoorwegwetten, voor bijdrage aan den provincialen stoombootdienst in Zeeland, voor bouw van een brug over de Koningshaven te Rotterdam, voor aansluiting van de havens-West, voor uitgaven van het mijnwezen, van de scheepvaart en van de binnenvaart, voor pensioenen en onvoorziene uitgaven en voor uitgaven van de Rijkspostspaarbank. Daarentegen is méér uitgegeven voor aanlegkosten van het Wilhelminakanaal, voor rentelooze voorschotten aan locale spoor- en tramwegen en voor dekking van het verlies van de Posterijen, Telegrafie en Telefonie.

Hoofdstuk X voornamelijk wegens minder uitgegeven voor traktementen, bureel- en lokaalbehoeften en reiskosten, voor gebouwen en subsidiën, voor bijdrage in de kosten van beheer der Rijksverzekeringsbank, voor vergoeding van door de Posterijen aan die bank bewezen diensten, voor uitgaven wegens wachtgeldregelingen en voor pensioenuitgaven. Daarentegen is méér uitgegeven voor bijdragen aan gemeenten ten behoeve van keuringsdiensten, voor bijdragen in annuïteiten ingevolge de Woningwet en voor subsidien en toelagen ingevolge het Werkloosheidsbesluit 1917.

Hoofdstuk XII wegens het niet ten volle besteden van het voor onvoorziene uitgaven toegestaan bedrag.

Gelijk gebruikelijk is, moge thans wederom volgens een, gedeeltelijk samengevat, overzicht van de laatste 20 jaar, met splitsing van uitgaven en ontvangsten in gewone en buitengewone, waarbij ook ditmaal weder de extra-aflossing van schuld in verband met de intrekking der muntbiljetten (dienst 1904) buiten rekening is gelaten. Uit den aard der zaak is de afloop van de diensten 1914 tot en met 1922 in dit overzicht opgenomen met de cijfers, gelijk die zijn na uitschakeling van de crisisontvangsten en uitgaven.

Dienstjaren.	Voor- of na- deelige saldi van den <i>gewonen</i> dienst.	Voor- of na- deelige saldi van den <i>buiten- gewonen</i> dienst.	Voor- of na- deelige saldi van den <i>geheelen</i> dienst.
1903 t/m 1912.	+ f 27 549 699,18 ⁵	— f 56 683 684,28 ⁵	— f 29 133 985,10
1913	+ 4 162 186,72	— 15 466 387,05	— 11 304 200,33
1914	— 10 114 960,29 ⁵	— 11 921 932,96	— 22 036 893,25 ⁵
1915	— 15 548 220,24 ⁵	— 12 555 180,20 ⁵	— 28 103 400,45
1916	+ 20 276 373,44	— 20 188 794,70	+ 87 578,74
1917	+ 36 345 008,73	— 30 043 143,85	+ 6 301 864,88
1918	— 4 311 366,64 ⁵	— 67 976 348,42	— 72 287 715,06 ⁵
1919	+ 22 285 982,52 ⁵	— 107 731 780,33 ⁵	— 85 445 797,81
1920	+ 664 091,38 ⁵	— 175 893 356,95 ⁵	— 175 229 265,57
1921	— 12 805 647,01 ⁵	— 284 020 968,62 ⁵	— 296 826 615,64
1922	— 49 304 968,07 ⁵	— 180 514 153,45 ⁵	— 229 819 121,53
1903—1922 . .	+ f 19 198 179,71	— f 962 995 730,84	— f 943 797 551,13

Deze eindcijfers worden uit den aard der zaak ongunstiger wanneer in de becijferingen over de jaren 1903—1906 als buitengewone uitgaven en ontvangsten worden aangenomen die, welke als zoodanig sedert 1907 gelden. De eindcijfers worden dan voor het geheele twintigjarige tijdperk:

Voordeelig saldo gewonen dienst . . .	f 11 667 859,54 ⁵
Nadeelig saldo buitengewonen dienst . .	955 465 410,67 ⁵
Blijft nadeelig saldo geheelen dienst . .	f 943 797 551,13

Wat het loopende

dienstjaar 1923

betreft, doet zich de omstandigheid voor, dat sedert de indiening der begrooting daaruit vervallen is het hoofdstuk, bevattende de uitgaven voor het voormalig Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. De daarvoor noodige uitgaven zijn bij suppletoire begrooting gebracht op die hoofdstukken, waarop een deel van de taak van genoemd Departement is overgegaan. Zonder de raming van het voormalig hoofdstuk X bedroeg het totaal der overige hoofdstukken f 758 891 680,29⁵

De vorenbedoelde suppletoire begrotingen zijn bij de onderstaande wetten tot stand gekomen:

Hoofdstuk V (wet 17 Juli 1923, <i>Stbl.</i> n°. 361)	11 223 745,34
" VI (" 18 April 1923, " " 148)	25 700,—
" VIIb (" 2 Juni 1923, " " 245)	98 912,47
" IX (" 13 Juli 1923, " " 350)	43 610 170,—
" Xa (" 17 " 1923, " " 360)	3 570 113,—
Totaal.	f 817 420 321,10 ⁵

Dit totaal wordt derhalve aangemerkt als het oorspronkelijk toegestaan bedrag. Daarin is begrepen een bedrag van f 194 964 626,13 aan buitengewone uitgaven en van f 6 837 936 aan crisisuitgaven. De gewone uitgaven in dat totaal vervat, beloopt mitsdien f 615 617 758,97⁵ tegen f 567 696 426,01 aan geraamde, gewone ontvangsten, latende mitsdien een tekort op den gewonen dienst van f 47 921 332,96⁵.

Sedert de vaststelling van de oorspronkelijke begrooting, als boven nader uiteengezet, zijn nog verhoogd:

Hoofdstuk IV bij de wet van 22 Juni 1923 (<i>Staatsblad</i> n°. 278) (Kosten van de grensbewaking met . . .)	f 600 000
Hoofdstuk IV bij de wet van 22 Juni 1923 (<i>Staatsblad</i> n°. 279) (Kosten uitvoering wet op het Levensverzekeringbedrijf 1922) met	120 000
	f 720 000

terwijl nog aanhangig is een suppletoir wetsontwerp tot wijziging van Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting (gedrukte stukken, Zitting 1922—1923, n°. 497), houdende eene *vermindering* met 5

Blijft verhooging f 719 995

In dit totaal is f 600 000 begrepen aan crisisuitgaven, zoodat een bedrag van f 119 995 komt ten laste van den gewonen dienst.

Uit den aard der zaak valt omtrent den afloop van den dienst 1923 nog slechts uiterst weinig te zeggen. De vorenstaande cijfers wijzen op een tekort op den gewonen dienst van rond f 48 millioen. Er is intusschen gebleken, dat wat betreft den post voor onderwijzerssalariissen gerekend moet worden op een tegenvaller van ongeveer f 9 millioen. Daar staat tegenover, dat, blijkens de maandelijksche middelenstaten, de opbrengst van de in die staten genoemde middelen over de eerste acht maanden de raming met rond f 14 millioen overschrijdt, doch het is niet onwaarschijnlijk, dat dit overschot in de laatste 4 maanden van dit jaar aanmerkelijk zal slinken. Voorts beïnvloedt de omstandigheid, dat het aandeel in de winst van de Nederlandsche Bank over het laatste boekjaar aanmerkelijk bij de verwachting is achtergebleven,

in ongunstigen zin de overige middelen van den gewonen dienst 1923, onder welke middelen immers $\frac{1}{4}$ van bedoeld aandeel wordt geboekt. Hoewel geenerlei zekerheid in dit opzicht bestaat, zal daarom voorshands voorzichtigheidshalve met een tekort van ongeveer f 50 millioen op den gewonen dienst moeten worden gerekend. Daarbij is dan met de mogelijkheid van een blijven der uitgaven beneden de aanvankelijke ramingen geen rekening gehouden.

Overgegaan kan thans worden tot eene uiteenzetting van de cijfers van

het dienstjaar 1924.

Ten einde een duidelijk overzicht te geven van de raming der uitgaven voor genoemd dienstjaar in vergelijking met de bedragen, welke voor 1923 in de aanvankelijke begrootingswetten zijn neergelegd, moge in de eerste plaats de aandacht worden gevraagd voor den volgenden staat.¹⁾

1923.					1924.					
	Totaal	Buitengewoon.	Crisis.	Gewoon.	Totaal.	Buitengewoon.	Crisis.	Gewoon.	Gewone dienst.	
									Meer.	Minder.
Hoofdstuk I	f 1 700 000,—	—	—	f 1 700 000,—	f 1 700 000,—	—	—	f 1 700 000,—	—	—
„ II	2 119 905,95	—	—	2 119 905,95	2 119 894,49	—	—	2 119 894,49	—	f 11,46
„ III	4 790 381,—	—	—	4 790 381,—	4 477 549,—	—	—	4 477 549,—	—	312 832,—
„ IV	30 539 853,33	—	f 653 000,—	29 886 853,33	29 973 566,—	—	f 916 256,—	29 057 310,—	—	829 543,33
„ V	23 028 857,34	f 1 000,—	5 037 736,—	17 990 121,34	21 457 440,—	—	4 000 000,—	17 457 440,—	—	532 681,34
„ Va	151 548 113,—	—	—	151 548 113,—	156 921 036,—	—	—	156 921 036,—	f 5 372 923,—	—
„ VI	48 486 108,—	3 717 460,—	—	44 768 648,—	42 884 013,—	—	—	42 884 013,—	—	1 884 635,—
„ VIIA	107 534 068,55	7 620 000,—	—	99 914 068,55	100 932 134,55	f 7 620 000,—	—	93 312 134,55	—	6 601 934,—
„ VII B	221 757 278,93 ⁵	158 389 676,13	495 200,—	62 872 402,80 ⁵	141 898 012,86	77 851 720,—	371 200,—	63 675 092,86	802 690,05 ⁵	—
„ VIII	63 136 893,—	—	242 000,—	62 894 893,—	63 129 739,—	—	—	63 129 739,—	234 846,—	—
„ IX	88 375 268,—	14 548 490,—	—	73 826 778,—	120 435 317,—	16 162 700,—	—	104 272 617,—	30 445 839,—	—
„ X	67 883 927,—	10 688 000,—	410 000,—	56 785 927,—	73 076 593,—	11 000 000,—	450 000,—	61 626 593,—	4 840 671,—	—
„ XI	6 469 667,—	—	—	6 469 667,—	6 208 745,—	—	—	6 208 745,—	—	260 922,—
„ XII	50 000,—	—	—	50 000,—	50 000,—	—	—	50 000,—	—	—
	f 817 420 321,10 ⁵	f 194 964 626,13	f 6 837 936,—	f 615 617 758,97 ⁵	f 765 264 044,90	f 112 634 420,—	f 5 737 456,—	f 646 892 168,90	f 41 606 969,05 ⁵	f 10 422 559,13

Per saldo bedragen de voor 1924 geraamde *gewone* uitgaven dus f 31 274 409,92⁵ meer dan het voor 1923 toegestane bedrag.

Met betrekking tot de in bovenstaanden staat genoemde stijgingen en dalingen betreffende den *gewonen* dienst kan in het algemeen het volgende worden opgemerkt. In de eerste plaats zij er aan herinnerd, dat de stijging tot een bedrag ad f 22 millioen, niet eene vermeerdering van uitgaven beteekent doch het gevolg is van de omstandigheid, dat de post tot dekking van het tekort op de Spoorwegen, die ten vorigen jare niet in de aanvankelijke begrooting voorkwam, thans ten laste van den gewonen dienst wordt geboekt. Voorts zij er de aandacht op gevestigd, dat, tegenover de stijging van de gewone uitgaven der Staatsmijnen met f $5\frac{1}{2}$ millioen, een hogere raming van f 7 millioen der gewone ontvangsten dier Mijnen staat.

Iets dergelijks geldt voor de stijging ad f 200 000 op Hoofdstuk X van den post voor bijdragen aan gemeenten voor keuringen van voor invoer bestemd vleesch: de kosten dezer keuringen worden immers door belanghebbenden gedragen, en de deswege betaalde bijdragen worden onder de middelen verantwoord.

In de dalingen op de verschillende hoofdstukken weerspiegelt zich veelal den invloed van de bezuinigingsactie, waarvan

¹⁾ Het totaalbedrag van het dienstjaar 1923 is samengesteld uit de aanvankelijk toegestane sommen, behalve de oorspronkelijk voor Hoofdstuk X (Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel) ingediende begrooting, en vermeerderd met de suppletore begrootingen voor die Departementen, waarop een deel van de taak van voornoemd (opgeheven) Departement is overgegaan.

intusschen het rechtstreeksch resultaat vaak tot op zekere hoogte wordt verminderd als gevolg van het toekennen van wachtgeld aan ontslagen ambtenaren.

Wat de stijgingen betreft kan als algemeen werkende oorzaak worden aangewezen de verhooging van de aan het Postbedrijf te goed te schrijven vergoedingen in verband met de afschaffing van den portvrijdom. Voorts moet de uitvoering van wetten als de Pensioenwet, de Woningwet en de Onderwijswetten, voor een belangrijk deel der stijgingen aansprakelijk worden gesteld.

Met betrekking tot de stijging op de verschillende hoofdstukken moge nog het volgende dienen.

De stijging van Hoofdstuk VA moet voor een belangrijk deel worden toegeschreven aan eene vermeerdering van de uitgaven voor subsidiën aan bijzondere scholen (bijzondere Hoogere Burgerscholen en Lycea) f 540 000, industrie- en huishoudscholen f 300 000, landbouwhuishoudonderwijs f 44 000, bijzondere gymnasia f 64 000. Voor salarissen aan de onderwijzers bij het Lager Onderwijs moest f 5 175 000 meer worden uitgetrokken. De voorgenomen rangschikking onder het buitengewoon lager onderwijs van de scholen voor doofstomme, blinde, zwakzinnige en slechthoorende kinderen doet de uitgaven met f 485 000 stijgen maar maakt een bezuiniging van f 138 945 door het vervallen van subsidiën aan instituten voor gebrekkigen mogelijk. Voor wachtgeldten moest f 703 597 meer worden uitgetrokken, voor pensioenen en uitkeeringen aan het Pensioenfonds f 342 000. Daling wordt veroorzaakt door bezuiniging op de uitgaven der Rijks Hoogere Burgerscholen (f 247 520), door vermindering van subsidiën aan Handelsscholen (f 85 223) en aan gemeenten ten behoeve harer Gymnasia (f 111 000), door bezuiniging op de materiele uitgaven der drie Universiteiten en der Technische Hoogeschool (f 164 506), en door vermindering van den post voor steun aan door het L. O. onbillijk bezwaarde gemeenten (f 600 000).

De stijging van Hoofdstuk VII^B wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een stijging van den post voor pensioenen met f 1 327 582 en van dien voor wachtgeldten met f 110 865, alsmede door eene stijging van de uitkeering aan de gemeenten ingevolge de wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 156) met f 280 000, en van de uitgaven voortvloeiende uit de afschaffing van de portvrijdommen met f 272 906. Daartegenover staan als belangrijke verminderingen eene daling van de kosten van het Departement, van het Agentschap van het Ministerie van Financiën en van de Grootboeken der Nationale Schuld en van 's Rijks Schatkist tot een gezamenlijk bedrag van ruim f 60 000 (waaronder f 25 000 minder voor aanschaffing van zilverbons) alsmede het vervallen van den post ad f 76 736 tot dekking van het verlies op het Staatsmuntbedrijf; voorts eene daling van de kosten van de administratie der Directe Belastingen met f 778 917 en van den dienst der Rijksgebouwen met f 87 393.

De stijging van Hoofdstuk VIII wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door eene vermeerdering van de kosten der Luchtvaartafdeeling (f 495 650), het materieel der artillerie en proeven bij dat wapen (f 893 209), de militaire pensioenen (f 1 503 000), de wachtgeldten en non-activiteitsjaarwedden (f 3 410 508). Daling wordt veroorzaakt door mindere uitgaven voor bezoldiging van het personeel der verschillende wapens (f 5 084 340), de kosten van huisvesting, stalling, nachtligging en reiniging (f 1 600 790), terwijl f 261 846 minder benodigd is voor studiën, onderwijs en oefeningen. Voorts is voor den dienst der genie f 253 710 minder benodigd, alsmede f 221 900 voor verplaatsingskosten.

De stijging van hoofdstuk IX werd voor een belangrijk deel hierboven reeds verklaard toen gewezen werd op het tekort op den spoorwegdienst ad f 22 millioen en op de stijging van de uitgaven der Staatsmijnen, welke stijging intusschen per

saldo een winst meebrengt voor de schatkist van f 1½ miljoen, in verband met de daardoor veroorzaakte vermeerdering van inkomsten. De verdere stijging komt hoofdzakelijk voor rekening van het tekort op de begroting der Posterijen, Telegrafie en Telefonie (f 1 268 095).

Hoofdstuk X doet eene vermeerdering van f 2 500 000 zien voor bijdragen aan gemeenten in verband met de te dekken exploitatietekorten op volgens de Woningwet gebouwde woningen en een stijging van f 475 000 voor de bijdragen in verband met de uitvoering der Warenwet. De bestrijding der werkloosheid eischt f 984 025 meer terwijl de uitgaven in verband met de afschaffing van den portvrijdom eene stijging van bijna f 1½ miljoen vertoonen. Vermindering van uitgaven werd daarentegen verkregen in verband met het ontlasten van 's Rijks schatkist van een deel van de kosten der Ouderdomswet 1919 (f 528 800) alsmede door eene vermindering van de uitgaven der afdeeling Handel en Nijverheid met f 181 268.

De vermindering op hoofdstuk III werd voornamelijk mogelijk gemaakt door het vervallen van de uitgaven voor het Marine-detachement in Peking (f 225 000).

De vermindering op Hoofdstuk IV is in hoofdzaak een gevolg van bezuinigingen op de rechterlijke macht, van vermindering van het aantal krijgswaarden, van bezuiniging op de kosten der Rijkspolitie, en op de kosten van gevangenen en Rijkswerkinrichtingen en van opheffing van het Rijks-opvoedingsgesticht te Leeuwarden, benevens vermindering van de uitgaven voor gebouwen.

Stijging van uitgaven veroorzaakt de vermeerdering van den post voor wachtgelden, en de uitgaven in verband met de afschaffing van den portvrijdom.

Op hoofdstuk V is een daling mogelijk als gevolg van het vervallen van de kosten der 10de algemeene volkstelling (f 88 000) en door bezuiniging op de kosten der krankzinnigengestichten. Ook op de afdeelingen Landbouw en Visscherijen werd, onderscheidenlijk f 561 026 en f 106 295 bezuinigd.

Daarentegen vermeerderen de uitgaven in verband met de afschaffing der portvrijdommen met f 354 400.

Met betrekking tot de daling van hoofdstuk VI worde het volgende opgemerkt.

Het eindcijfer der begroting voor 1923 was f 48 486 108, waarvan f 3 717 460, zijnde een deel der kosten van nieuwen vlootbouw, tot de buitengewone uitgaven werd gerekend. De gewone uitgaven beliepen mitsdien f 44 768 648. Voor 1924 wordt het totaal der zooeven bedoelde kosten op den gewonen dienst gebracht. Daargelaten, dat, volgens het ten vorigen jare gevolgde systeem slechts een bedrag van f 933 181 voor boeking op den buitengewonen dienst in aanmerking zou komen, wordt deze boeking niet gerechtvaardigd geacht in verband met het bekende besluit der Regeering ten aanzien van het ontwerp-Vlootwet. Waar het eindcijfer voor 1924 is geraamd op f 42 884 013 bedraagt het voordeelig verschil met 1923 (gewonen dienst) f 1 884 635. Hier staat echter tegenover, dat, wegens bijdrage van Indië in de kosten van den vlootbouw, onder de middelen f 2 450 249 minder moest uitgetrokken worden.

Van het bovengenoemd voordeelig verschil ad f 1 791 835 komt f 1 290 412 op rekening van de eerste Afdeeling Militaire uitgaven (waaronder f 1½ miljoen minder voor kosten van nieuwen vlootbouw, f ½ miljoen meer voor kosten personeel der zeemacht) en f 501 423 op rekening van de tweede Afdeeling Niet-Militaire uitgaven.

Hoofdstuk VII^A vertoont een daling van f 7 844 372 op het hoofd interest tegen een stijging ad f 1 242 438 op het hoofd aflossing.

De vermindering van hoofdstuk XI wordt veroorzaakt door eene daling van de uitgaven voor het Departement ad f 74 274 en voor Curaçao f 234 238.

De *Middelen en Inkomsten* ter bestrijding der uitgaven zijn geraamd op f 589 421 652,28

waarin, blijkens de in bijlage I gegeven specificatie, begrepen is aan buitengewone

ontvangsten 40 793 392,76

blijft voor gewone ontvangsten f 548 628 259,52

zijnde f 19 068 166,49 minder dan aanvankelijk voor 1923 werd geraamd.

De middelen, welker opbrengst in de maandelijksche middelenstaten wordt gepubliceerd (middelen A—F) zijn voor f 386 937 000 opgenomen,

en dus f 13 518 000,—

lager geraamd. De overige middelen, voor

zoover onder de gewone gerangschikt, zijn

lager geraamd 550 166,49

Totaal f 19 068 166,49

Wat de eerste groep betreft, zij opgemerkt, dat de belastingen, die naar den maatstaf van het inkomen worden geheven, gezamenlijk niet lager behoeften geraamd te worden. Dit is te danken aan de voorzichtigheid, welke ten vorigen jare werd betracht. Daarentegen moest de raming van de opbrengst der accijnzen, der zegel en registratierechten en der invoerrechten belangrijk lager worden gesteld.

Lager zijn geraamd de vermogensbelasting f 500 000, de wijnaccijns f 200 000, de gedistilleerdaccijns f 9 900 000, de tabaksaccijns f 3 000 000, de zegelrechten f 2 500 000, de registratierechten f 2 000 000, de invoerrechten f 4 000 000, het statistiekrecht f 200 000, en de loodsgelden f 200 000.

Daarentegen zijn van deze groep hoger geraamd de grondbelasting f 482 000, de personeele belasting f 500 000, de zoutaccijns f 100 000, de bieraccijns f 600 000, de geslachtaccijns f 1 200 000, de successierechten f 1 000 000 en het recht op de mijnen f 100 000.

Van de onder de tweede groep opgenomen middelen zijn lager geraamd het Rijksaandeel in de winsten der Nederlandsche Bank f 11 183 000, de leges ingevolge de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 80) laatstelijk gewijzigd bij die van 23 Juni 1923, (*Staatsblad* n°. 291), f 900 000, de rente van kasvoorschotten aan de Koloniën f 7 167 550, de consulaatrechten f 200 000, de teruggaven door gemeenten van hetgeen door haar volgens artikel 56 der wet tot regeling van het Lager Onderwijs 1919 over 1922 te veel is genoten f 440 000, het aandeel van Nederlandsch-Oost Indië in den vlootbouw f 2 550 249.

Daarentegen konden onder deze groep hoger worden geraamd f 4 880 000 wegens rente van voorschotten ingevolge de woningwet, f 700 000 wegens rente van voorschotten voor woningbouw met premie, f 300 000, wegens rente van voorschotten aan het Zuiderzeefonds, f 123 700 wegens aandeel van Indië in de aflossing van Nationale Schuld, f 469 000 wegens inkomsten uit den arbeid in gevangenissen en Rijks-werkinrichtingen, f 285 250 wegens opbrengst van boeten van verbeurd verklaarde voorwerpen en van griffierechten, f 540 000 wegens bijdragen voor het volgen der lessen aan de Rijksuniversiteiten en de Technische Hoogeschool, f 705 900 wegens bijdragen van gemeenten in de kosten van Rijks-Hoogere burgerscholen, f 100 000 wegens aandeel van Indië in de kosten van den Marineluchtvaartdienst, f 2 750 000 wegens teruggaat door provinciën, gemeenten en het Leeningfonds in de kwade posten op de directe belastingen, f 150 000 wegens ontvangsten uit hoofde van verrichtingen betreffende de hypotheek en het kadaster, f 653 100 wegens bijdragen in de kosten van aanleg en onderhoud van landswerken,

f 7 096 600 wegens gewone ontvangsten der Staatsmijnen, f 750 000 wegens aandeel der gemeenten in de verhoogde subsidiën aan werkloozenkassen, f 100 000 wegens baten uit de keuring van voor invoer bestemd vleesch, f 250 000 wegens ontvangsten uit het toezicht op stoomketels, f 2 104 970 wegens bijdragen van landsdienaren voor eigen- en weduwen- en weezenpensioenen, f 198 200 wegens opbrengst van verkochte Rijksgoederen en eigendommen en wegens niet gespecificeerde ontvangsten.

	Gewone dienst.	Buitengewone dienst.	Crisisdienst.	Totaal.
Uitgaven	f 646 892 168,90	f 112 634 420,—	f 5 737 456,—	f 765 264 044,90
Ontvangsten	548 628 259,52	40 793 392,76	—	589 421 652,28
Tekort	f 98 263 909,38	f 71 841 027,24	f 5 737 456,—	f 175 842 392,62

Als **buitengewone uitgaven** zijn aangemerkt:

A. <i>Waterstaatswerken</i> (Hoofdstuk IX).	
Kosten van de Kanalisatie van de Maas in Limburg	f 6 450 000
B. <i>Spoorwegen</i> (Hoofdstuk IX).	
Aanleg van een spoorweg van Gouda naar Alphen	700 000
Aanleg van een spoorweg van Schaesberg over Kerkrade en Spekholzerheide, naar Simpelveld	1 800 000
C. <i>Staatsmijnwezen</i> (Hoofdstuk IX).	
Aanleg en uitbreiding van de Staatsmijnen in Limburg	7 212 700
D. <i>Domeinen</i> (Hoofdstuk VII B).	
Kosten van bedijking, landaanwinning, alsmede toegankelijkmaking van vestinggronden	356 200
E. <i>Muntwezen</i> (Hoofdstuk VII B).	
Uitgaven van het Muntwezen	26 258 000
F. <i>Nationale Schuld</i> . (Hoofdstuk VII A).	
Het verschil tusschen een 15-jarige en een 40-jarige annuïteit over het deel der leening 1919, waarvan rente en aflossing zijn gebracht ten laste van Hoofdstuk VII A der Staatsbegroting	7 620 000
G. <i>Woningbouw</i> (Hoofdstuk X).	
Bevordering van den woningbouw	11 000 000
H. <i>Voorschotten</i> (Hoofdstuk VII B).	
Voorschotten ingevolge de Woningwet	28 600 000
„ „ „ Landarbeiderswet	2 000 000
„ „ „ voor Woningbouw met premie	6 500 000
Voorschot aan het Staatsbedrijf der Posten, Telegrafie en Telefonie	6 014 385
Voorschot aan het Staatsvisserijshavenbedrijf te IJmuiden	330 000
Voorschot aan het Staatsboschbedrijf	50 000
Voorschot aan het Bouwfonds van Binnenlandsche Zaken en Landbouw en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	2 933 135
Voorschot aan het Weduwen- en Weezenfonds voor de geëmployeerden tot het Algemeen Bestuur behoorende	360 000
Voorschotten voor den aanleg van drinkwaterleidingen	2 450 000
Voorschot aan het Zuiderzeefonds	2 000 000
Totaal	f 112 634 420

Buitengewone ontvangsten.*Inkomsten uit Spoorwegen:*

Toevallige baten, voortvloeiende uit den
aanleg van Staatsspoorwegen f 17 000,—

Uitkeering van het Staatsbedrijf der Poste-
rijen, Telegrafie en Telefonie wegens den vrijdom
van spoorwegvervoer 5 000 000,—

Staatsmijnwezen:

Buitengewone ontvangsten benevens een deel
van de exploitatieontvangsten, dat moet worden
gebezigd tot dekking van buitengewone uitgaven
als aequivalent voor de waarvermindering van
bezittingen 4 784 200,—

Domeinen:

Bijdrage uit het fonds voor koopprijzen van
domeinen 1 150 000,—

Muntwezen:

Ontvangsten inzake het muntwezen (af te
leveren munten en rente van kapitaal van het
muntfonds) 26 258 000,—

Aflossing van voorschotten:

Aflossing van voorschotten ingevolge de
Woningwet 2 620 000,—
idem voorschotten woningbouw met premie
idem voorschotten ingevolge de Landarbeiders-
wet. 11 754,85
idem voorschot aan het Tiendfonds 457 000,—
idem voorschot aan de kweekschool voor
vroedvrouwen te Heerlen 8 239,20
idem voorschot aan het Staatsbedrijf der
Landsdrukkerij 20 100,—
idem voorschot aan het Staatsmuntbedrijf . . 25 000,—
idem voorschot aan het Staatsbedrijf der
Artillerie-inrichtingen 181 650,—
idem voorschotten voor den aanleg van
drinkwaterleidingen 4 948,71

Totaal f 40 798 392,76

Crisisuitgaven.*Hoofdstuk IV (Justitie).*

Een deel van de uitgaven voor politietroepen
ten behoeve van de grensbewaking f 916 256,—

*Hoofdstuk V (Binnenlandsche Zaken en
Landbouw).*

Subsidiën aan gemeenten in de kosten van
werkverschaffing en steunverleening in verband
met crisiswerkloosheid en andere uitgaven in
verband met die werkloosheid 4 000 000,—

Hoofdstuk VIIB (Financiën).

Kosten van tijdelijke crisisafdeelingen . . . 30 000,—

Utgaven, voortvloeiende uit garanties, voor
kredieten aan kleine ondernemers en tot het
verleenen van steun aan die ondernemers
wegens moeilijkheden tengevolge van de crisis . . 75 000,—

Utgaven, voortvloeiende uit garanties voor
kredieten aan boomkweekers wegens moeilij-
kheden tengevolge van de crisis 15 000,—

Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan boomkweekers en tuinders . . f 250 000,—

Traktement en reis- en verblijfkosten van den Regeeringscommissaris voor het Departement van Financiën bij de Nederlandsche Uitvoermaatschappij 1 200,—

Hoofdstuk X (Arbeid, Handel en Nijverheid).

Kosten van de Huurcommissiewet 200 000,—

Bijdragen aan gemeenten, wegens uitgaven aan bijslag op de loonen van in Nederland wonende en in het buitenland werkende arbeiders 250 000,—

Totaal . . . f 5 737 456,—

Met betrekking tot vorenstaande cijfers moge worden opgemerkt, dat het op pag. 10 genoemde tekort op den gewonen dienst van rond f 98 miljoen nog geen juist beeld geeft van den financiëleen toestand. Vooreerst is op de begrooting, waarvan de uitkomsten in de hiervorenstaande cijfers zijn weergegeven, geen bedrag uitgetrokken als Staatsbijdrage aan het Ouderdomsfonds tot dekking van het tekort, dat in dat fonds als gevolg van de invoering der vrijwillige ouderdomsverzekering zal ontstaan. Toch zou volgens het *tegenwoordig* systeem van financiering dier verzekering, over 1924 de eerste annuïteit tot dekking van dat tekort moeten worden gestort. Als gevolg daarvan zal het bedrag van f 98 miljoen met naar raming f 12 miljoen stijgen. Voorts zullen de uitgaven voor rente en aflossing van Staatsschuld naar raming met een bedrag van f 5³/₄ miljoen toenemen in verband met de noodzakelijke consolideering van f 250 miljoen vlottende schuld.

Blijkens het vorenstaande zou, werden geen bijzondere maatregelen genomen, voor 1924 moeten worden gerekend op een tekort op den gewonen dienst van rond f 116 miljoen, en dat ondanks de maatregelen tot bezuiniging, tot nu toe getroffen en waarvan in de Millioenennota's der vorige jaren werd gesproken. Daarbij houde men in het oog, dat in de begrooting voor 1924 nog in totaal f 5 737 456 aan crisisuitgaven zijn begrepen, terwijl naar ^{de} meening der Regeering, te beginnen met 1925, behoudens in geval het betreft de liquidatie van vroeger genomen maatregelen, geen posten meer ten laste van den crisisdienst zullen mogen worden gebracht.

Het is dus wel boven allen twijfel verheven, dat met het nemen van zeer ingrijpende maatregelen tot dekking van het ieder jaar grooter wordend tekort op den gewonen dienst niet langer kan worden gewacht.

Over de gevolgen welke voor de geheele Nederlandsche natie in *al* haar geledingen zouden voortvloeien uit het voortduren van den toestand, waarin wij thans leven, zal in het licht der gebeurtenissen om ons heen wel niet gesproken behoeven te worden. Wat Nederland noodig heeft, wil het ook in de toekomst aan zijne steeds toenemende bevolking een dragelijk bestaan kunnen waarborgen en zijne positie te midden der volkeren kunnen handhaven, is in de allereerste plaats een werkelijk evenwicht in zijn financiën.

Dat om dit evenwicht te verkrijgen het in de eerste plaats noodzakelijk is alle maatregelen te vermijden waaruit hogere uitgaven zouden voortvloeien, zal wel geen betoog behoeven. Bij de samenstelling van de begrooting voor 1924 is met dat beginsel zooveel mogelijk rekening gehouden, terwijl wettelijke en andere regelingen, waaruit zoodanige uitgaven alsnog zouden voortvloeien, niet tot stand zullen kunnen komen. Het bij de Staten-Generaal aanhangige wetsontwerp op de gezondheidsdiensten (Gedr. Stukken 1922, n°. 28) en het wetsontwerp tot wijziging van de wet op het Middelbaar Onderwijs (Gedr. Stukken 1922/23, n°. 65) zullen derhalve voorshands niet verder behandeld kunnen worden, terwijl geen subsidies voor nieuwe

98.2
12-
575
116

X

hoogere burgerscholen en gymnasia zullen worden verleend, noch ook van Rijkswegen nieuwe hoogere burgerscholen zullen worden gesticht.

Ook bij een streng volgen van de hierbedoelde gedragslijn zal echter eene stijging der uitgaven niet geheel te vermijden zijn.

Vooreerst zal de afschaffing van den crisisdienst, ook al wordt op dien dienst aanmerkelijk bezuinigd, eene verzwaring van den gewonen dienst medebrengen.

In verband hiermede zij gewezen op de z.g. steunregelingen voor werkloozen. Het ware naar de meening der Regeering onjuist, de oogen te sluiten voor de harde waarheid, dat men hier niet met een kwaad van tijdelijken aard te doen heeft. De Regeering is daarom van meening, dat niet langer mag worden afgeweken van den weg, dien de Armenwet wijst ter voorziening in de nooden van hen, die geen middelen van bestaan hebben. Deze wet draagt de hierbedoelde voorziening subsidiair op aan de gemeenten. Mocht het noodzakelijk blijken, gemeenten welke als gevolg van die voorziening in financieele moeilijkheden komen, uit 's Rijks kas te steunen, dan zal — en hiermede is één der oorzaken voor de stijging van de gewone uitgaven aangewezen — zulks ten laste van den gewonen dienst moeten geschieden.

Voorts moet rekening gehouden worden met de omstandigheid, dat de Staatsuitgaven in sommige opzichten — men denke aan de sterke stijging van den pensioenlast — een automatisch accres vertoonen, terwijl een dergelijk accres bij de middelen *niet* mag verwacht worden, integendeel met een verdere inzinking moet worden gerekend. Eerst in een verdere toekomst, en bij herstel van het economisch leven zal weder een zoodanig jaarlijksch accres der middelen mogen worden aangenomen, dat het normaal accres der uitgaven daardoor wordt opgewogen.

De hierbedoelde omstandigheid dwingt dus allereerst tot het nemen van tijdelijke maatregelen, welke gedurende de periode, dat het evenwicht in de Staatsfinanciën nog niet is bereikt, het automatisch accres zooveel mogelijk tegengaan.

De maatregelen, waarmede dit laatste doel zoude zijn te bereiken, zijn de volgende:

Vooreerst zullen voor eene periode, welke naar de meening der Regeering op vermoedelijk ten hoogste drie jaren moet worden gesteld, alle periodieke traktementsverhoogen moeten worden stopgezet, in afwachting o.a. van eene nadere regeling dier periodieke verhoogen, welke naar de aanvankelijke meening der Regeering noodzakelijk is.

In de tweede plaats zal, ter opvang van het automatisch accres der uitgaven voor het lager onderwijs, als gevolg van de jaarlijksche vermeerdering van het aantal der schoolgaande kinderen met 10 à 15 000, tot 1930 moeten worden afgezien van de invoering van het zevende leerjaar en van de uitbreiding van den leerplicht, terwijl op de gemeentelijke en bijzondere scholen, welke het zevende leerjaar reeds hebben en er uit 's-Rijks kas betaling voor genieten, het zgn. uitstervingsstelsel zal worden toegepast. Hierdoor zal de automatische toeneming van het aantal benodigde leerkrachten, althans ten deele, worden opgevangen.

De vorengeschetste maatregelen kunnen evenwel slechts strekken ter voorkoming van een *uitbreiding* van het kwaad der tekorten; voor de opheffing dier tekorten zelve zijn andere middelen noodig.

Bij het overwegen der maatregelen, die daartoe kunnen leiden, had de Regeering zich minder te richten naar de hiervorengenoemde cijfers voor 1924 dan naar den vermoedelijken toestand in 1925. Afgezien immers van de omstandigheid, dat de hierna te vermelden maatregelen voor een deel eerst in 1925 of later effect zullen sorteren, en dat met een zekere stijging der uitgaven, ondanks de hooger geschetste voorzieningen, moet worden rekening gehouden, kan ook het peil der middelen, waarvan men voor 1924 is uitgegaan, niet als blijvend worden beschouwd. Met een verderen terruggang daarvan moet integendeel worden gerekend. Bij het opstellen van haar plannen is de Regeering

dan ook uitgegaan van de noodzakelijkheid om een tekort van f 140 miljoen te overbruggen in stede van een van f 116 miljoen, het cijfer van het tekort op den gewonen dienst voor 1924.

Bij het overwegen der plannen stond voorop, dat de overbrugging van het tekort in de eerste plaats zou dienen te geschieden door een terugbrengen van het peil der uitgaven.

Bij de beantwoording der vraag, hoe het peil der uitgaven zou kunnen worden gereduceerd, is uit den aard der zaak allereerst onderzocht, welke mogelijkheden eene reorganisatie en inkrimping van den Staatsdienst zou kunnen opleveren.

Gebleken is, dat — afgezien van hetgeen *eventueel* uit eene andere financiering van de sociale verzekering zou mogen worden verwacht — uit hoofde van reorganisatie of inkrimping in geen geval op meer dan f 50 miljoen besparing zou mogen worden gerekend, ¹⁾ latende alzoo een bedrag van f 90 miljoen te dekken over.

Acht de Regeering het uitgesloten om meer dan f 50 miljoen per jaar op de verschillende Staatsdiensten te besparen, zij acht het evenzeer onmogelijk om aan de natie een *nieuwen* belastingdruk van 90 miljoen gulden per jaar op te leggen.

Onvermijdelijke conclusie hieruit is, dat zonder aantasting van het salarisspeil van het personeel, zooals dat in 1920 werd vastgesteld, het uitgesloten zal zijn om tot een sluitenden dienst te geraken, temeer omdat het onmogelijk

geacht om zonder aanmerkelijke verlichting van voorwegbedrijf drukkenden salarislust, dat bedrijf te doen zijn. Men staat te dezen voor een in vermijden noodzakelijkheid.

halve de besparing op salarissen, die verkregen ganisatie en inkrimping van den Staatsdienst n salarissen en loonen (welke op ruim f 260 worden geschat) met 20 pct. (over twee jaren nderd moeten worden. Dat zulks eene onmogelijk- aantasting ook van die wedden, welke vóór rden genoten, zal wel voor ieder duidelijk zijn. et zich daarom genoodzaakt de intrekking van Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren

er de wijze, waarop de salarisverlaging vol- ten worden, nog overleg wordt gepleegd, kan aarover thans nog niet anders dan hare aan- ing kenbaar maken.

us:

laging van den totalen last van salarissen en /o, over 2 jaren te verdeelen, is noodzakelijk. ig van 1 Januari 1924 worden alle salarissen oog tot laag, met 10 %o verminderd.

lijk zal worden ter hand genomen een alge- r van het bezoldigingsbesluit, ten doel hebbend van 1 Januari 1925 een zoodanige salaris- ing te doen treden, dat over dat dienstjaar de geheel bereikt worde.

s van oordeel, dat bij die herziening voor de n, b.v. die der Ministers en enkele andere, gen met de volle 20 %o verminderd zullen dat de loonen der werklieden meer in over- en moeten worden gebracht met den plaatse- ard en dat overigens bij de herziening reke- rorden gehouden met de mate waarin voorheen rden toegekend. Van eene gewijzigde regeling andplaatsaftrek voor ambtenaren en onder- Regeering te moeten afzien.

deze maatregelen tot vermindering van den vorden aangenomen, dat het tekort op het osterijen, Telegrafie en Telefonie zal verdwijnen. ige maatregel ten opzichte van het Spoorweg-

hoopt in staat te zijn in de Memorie van Antwoord erslag in zake Hoofdstuk I der Staatsbegrooting en te doen nopens de hierbedoelde maatregelen inkrimping.

personeel zal, mede in verband met andere bezuinigingen, ook bij de Spoorwegen vrij zeker tot eene sluitende rekening voeren. Wat dit laatste punt betreft, zal de invloed daar van zich eerst bij de samenstelling van de begrooting voor 1925 doen gevoelen, aanzien ten laste van de begrooting voor 1924 het tekort over het bedrijfsjaar 1923 moet worden vergoed.

Voor zooveel de salarissen ten laste van den eigenlijken Staatsdienst betreft zal de besparing, die zich echter eerst op de begrooting voor 1925 ten volle zal doen gevoelen, op f 35 à 40 miljoen kunnen worden gesteld. In aanmerking moet immers worden genomen, dat het hooger genoemde bedrag van f 260 miljoen tot een bedrag van rond f 50 miljoen de loonen der Staatsbedrijven omvat en voorts, dat het als gevolg der voorgenomen reorganisatie-aanregelen zal dalen.

Voegt men daarbij de dekking der tekorten op Spoorweg- en Postbedrijf, (onderscheidenlijk f 22 en f 1.8 miljoen) dan blijkt, dat van het hooger genoemde bedrag van f 90 miljoen door de tot nu toe genoemde maatregelen in totaal een kleine f 60 miljoen gevonden zullen worden, zoodat nog ruim f 30 miljoen te dekken valt.

In dit verband zij opgemerkt, dat de Regering overweegt of, zonder tekort te doen aan de belangen der verzekerden en zonder zwaardere lasten te leggen op hen, die de premie betalen, een zoodanige wijziging in de financiering der sociale verzekering mogelijk is, dat eene verlichting van de daaruit voor 's Rijks Schatkist voortvloeiende lasten mogelijk zou blijken. Uit den aard der zaak zou een wijziging als hierbedoeld niet kunnen leiden tot vermindering van de bijdrage aan het Ouderdomsfonds, in verband met het toekennen van ouderdomrente aan personen, die den leeftijd van 65 jaren reeds hadden bereikt, die dus nimmer premie betaalden of zullen betalen. Zij zou moeten strekken tot vermindering van de bijdragen onderscheidenlijk van f 21½ miljoen aan het Invaliditeitsfonds en van f 12 miljoen aan het Ouderdomsfonds; de laatste in verband met de uitvoering der vrijwillige ouderdomsverzekering. In afwachting van het resultaat van de overweging der hierbedoelde wijziging, acht de Regering zich echter niet verantwoord, de eventueele gevolgen daarvan in haar financieele plannen te disconteeren.

Zij ziet zich daarom genoodzaakt om tot dekking van de bovengenoemde resteerende f 30 miljoen haar toevlucht te nemen tot wijziging van bestaande en invoering van nieuwe heffingen.

Binnen enkele weken hoopt de Regering in staat te zijn de noodige wetsontwerpen tot dekking van dit bedrag in te dienen. Worden deze ontwerpen tijdig behandeld dan zullen de verwachte baten daaruit ook nog geheel of ten deele aan het dienstjaar 1924 ten goede komen. In elk geval laat zich dan aanzien, dat het dienstjaar 1925 een aanmerkelijk beter beeld zal vertoonen dan 1924, al zal het resultaat van reorganisatie en inkrimping — waarvan het bedrag op f 50 miljoen geschat werd — dan nog slechts voor een betrekkelijk gering deel effectief geworden zijn.

Alleen wanneer het resultaat der overwegingen in zake de financiering der sociale verzekeringen leiden mocht tot een belangrijke vermindering der uitgaven ten laste van den Staat, zou in 1925 een ongeveer sluitend budget verkregen worden.

Daarvoor zou dan, om te resumeeren, noodig zijn:

- a. eene reorganisatie of inkrimping van Staatsdiensten welke geleidelijk zou leiden tot eene besparing van ongeveer f 50 miljoen;
- b. de mogelijkheid van een andere financiering der sociale verzekering;
- c. de vermindering van den totalen last der salarissen en loonen met $\frac{1}{6}$;
- d. de oplegging van ongeveer f 30 miljoen aan nieuwe lasten.

Niet met één dezer vier maatregelen of met twee er van kan men er komen. Ze zijn alle vier noodig. Want naarmate het effect van den sub a bedoelden maatregel toeneemt moet

tegelijk gerekend worden met de zekerheid van een voortgezet accres der uitgaven en de waarschijnlijkheid eener verdere daling van sommige inkomsten.

Voor zooverre betreft eene noodzakelijke verlaging van sommige al te drukkende directe heffingen, is de Regeering — hoezeer van den ernst van dit vraagstuk overtuigd — van oordeel, dat daaraan niet kan worden gedacht zoolang het budgetair evenwicht niet verzekerd kan worden geacht. Zoodra dit het geval is zal overwogen worden in hoeverre door *verdere* wijzigingen in ons belastingstelsel de verlaging van sommige economisch schadelijke heffingen mogelijk zal blijken.

Wat nu de begrooting voor 1924 betreft zij er op gewezen, dat de hiervoren ontwikkelde plannen geen sluitend budget kunnen brengen. Wel zal het oorspronkelijk geraamde tekort er niet onbelangrijk door verminderen. Bij Nota's van Wijziging zullen dezer dagen enkele veranderingen worden aangebracht, welke uit hooger genoemde maatregelen voortvloeien. Laat men de eventueele vermeerdering der inkomsten als gevolg van wijzigingen in het belastingstelsel en de bezuiniging als gevolg van voorgenomen reorganisatieplannen voorshands buiten beschouwing, dan zal het tekort verminderen met de volgende bedragen:

salarisvermindering.	f 21	millioen
tekort Postbedrijf	1.8	millioen
Totaal	rond f 23	millioen

waardoor het tekort tot rond f 93 millioen zal dalen. Bovendien bestaat er naar het oordeel der Regeering aanleiding, om, in afwachting van de definitieve vaststelling van haar standpunt in zake de financiering der sociale verzekering, de bijdragen aan het Invaliditeitsfonds voor 1924 stop te zetten en met het storten van de hoogerbedoelde bijdrage ad f 12 millioen aan het Ouderdomsfonds in 1924 nog niet te beginnen. ¹⁾ Een wetsvoorstel tot regeling van de stopzetting der eerstbedoelde bijdrage zal spoedig worden ingediend. In verband daarmee zal de post ad f 21½ millioen voor de bijdrage aan het Invaliditeitsfonds bij Nota van wijziging van de begrooting worden afgevoerd, terwijl die van f 12 millioen niet op de begrooting zal worden gebracht. Een dergelijke gedragslijn is te eerder gemotiveerd, waar ten gevolge van het onvermijdelijk tekort op de begrooting voor 1924, de hierbedoelde bijdragen feitelijk uit geleend geld zouden moeten worden betaald. Het tekort op den gewonen dienst zal daardoor per saldo rond f 60 millioen bedragen, waartegenover dan mag worden gesteld de te verwachten bate uit de nieuwe voor te stellen heffingen en de bezuinigingen, welke ter hand genomen worden. Het laatste bedrag mag echter voor 1924 niet al te hoog worden aangeslagen.

Tenslotte veroorlooft de ondergeteekende zich, nog eenige mededeelingen te doen omtrent den stand der kas en omtrent de crisisuitgaven en hare dekking.

Op 10 September jl. stond uit aan schatkistpapier	f 424 138 000
Aan zilverbons was in omloop	28 175 469
Het rentegevend tegoed van den postchèque- en girodienst beliep	106 352 826
Over het renteloos voorschot bij de Nederlandsche Bank was beschikt tot een bedrag van	10 162 410
Totaal	f 568 828 705

¹⁾ Zou het resultaat der gemaakte berekeningen uitwijzen dat de tegenwoordige stortingen in die fondsen niet verminderd kunnen worden, dan zou het gemis der bijdragen over 1924 natuurlijk gecompenseerd moeten worden door de annuïteit van af 1925 iets te verhoogen.

Hier stonden echter aan vorderingen tegenover:

de voorschotten aan de Koloniën	f 135 882 000
de voorschotten, op ultimo Augustus jl. verleend aan de gemeenten, op voor haar door de Rijksadministratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomstenbelasting, ingevolge de artt. 243 h en 263 der Gemeentewet	79 670 697
de verschillende vorderingen op het buitenland (rond)	150 000 000
Totaal	f 385 552 697

Brengt men dit totaal in mindering van het hierhoven genoemde bedrag van rond f 569 miljoen dan blijkt dat per saldo voor rekening van 's Rijks schatkist uitstond een bedrag van f 183 $\frac{1}{2}$ miljoen. Bij de beoordeeling van dit cijfer dient nog rekening te worden gehouden met het op rond f 50 miljoen te stellen winstsaldo van de Nederlandsche Uitvoer Maatschappij.

Met betrekking tot de crisisuitgaven moge het volgende dienen.

Blijkens de in bijlage F gegeven cijfers bedroegen de tekorten op de crisisdiensten van de jaren 1914 tot en met 1922 een totaal van rond f 1 266 437 184. Tot dekking van tekorten op den crisisdienst is tot dusver uit leening verkregen:

het deel der leening 1914, dat bij conversie ingevolge de Leeningwet 1917 bereids was afgelost	f 27 500 000
de 1ste leening 1916	125 000 000
de 2de leening 1916	121 250 000
de leening 1917	500 000 000
de leening 1918	343 500 000
de leening 1919 (voor zoover niet bestemd tot dekking van de tekorten op den buitengewonen dienst)	280 000 000
Totaal	f 1 350 250 000

Na aftrek van bovengenoemd bedrag van f 1 266 437 184

Blijft dus nog beschikbaar f 83 812 814

18

Blijkens den op bladz. 7 voorkomende staat werd voor 1923 gerekend op een totaal aan crisisuitgaven van 6 837 936

Vermeerderd met het op bladz. 6 bedoelde suppletoir aangevraagde bedrag ad 600 000

Totaal f 7 437 936

Te vermeerderen met:

a. de bijbetaling aan de spoorwegen over het bedrijfsjaar 1922 30 502 022

b. de bedragen der aan Oostenrijk verleende reliefredieten, welke, nu een uitstel van de betaling van hoofdsom en rente is gegeven van 20 jaren, ten laste van de begrooting dienen te worden gebracht 16 786 200

c. het voor 1924 geraamde bedrag aan crisisuitgaven 5 737 456

zoodat in totaal een bedrag van f 60 463 614

Bijlage A.

OVERZICHT van de Staatsontvangsten over de diensten 1903 tot en met 1922.

DIENSTJAREN.		Gewone ontvangsten.	Bijdrage uit het fonds der koopprijzen van domeinen.	Buitengewone ontvangsten.	T O T A A L.
1903		f 165 561 231,28	f 300 000,—	f 259 363,06	f 166 120 594,34
1904		169 821 870,89	300 000,—	434 898,57	170 556 769,46
1905		173 369 050,12 ⁵	300 000,—	2 293 639,49 ⁵	175 962 689,62
1906		181 514 269,96	300 000,—	162 161,05	181 976 431,01
1907		183 015 599,67 ⁵	300 000,—	219 533,34	183 535 133,01 ⁵
1908		182 492 195,38 ⁵	200 000,—	798 737,78	183 490 933,16 ⁵
1909		189 179 088,40 ⁵	400 000,—	1 723 600,43	191 302 688,83 ⁵
1910		198 630 497,—	600 000,—	861 827,82	200 092 324,82
1911		203 680 170,32	1 000 000,—	922 577,72 ⁵	205 602 748,04 ⁵
1912		211 305 137,82 ⁵	500 000,—	1 596 129,11	213 401 266,93 ⁵
1913		223 507 379,52 ⁵	200 000,—	3 715 285,71	227 422 665,23 ⁵
1914		224 910 389,07 ⁵	400 000,—	20 260 921,65 ⁵	245 571 310,73
1915		221 643 336,19 ⁵	600 000,—	41 248 202,93 ⁵	263 491 539,13
1916		(2) 296 200 275,72 ⁵	600 000,—	13 178 282,66 ⁵	309 978 558,39
1917		(3) 524 138 812,58 ⁵	600 000,—	10 038 246,24	534 777 058,82 ⁵
1918		(4) 548 926 173,81 ⁵	250 000,—	11 909 662,01 ⁵	561 085 835,83
1919		(5) 686 307 738,29 ⁵	150 000,—	8 591 424,71	695 049 163,00 ⁵
1920 (1)		(6) 798 678 881,52 ⁵	150 000,—	11 962 833,95 ⁵	810 791 715,48
1921 (1)		(7) 703 589 983,22 ⁵	250 000,—	5 405 104,16	709 245 087,38 ⁵
1922 (1)		(8) 630 406 006,74	1 500 000,—	15 126 936,88	647 032 943,62
Totaal van de buitengewone ontvangsten				f 150 709 369,30 ⁵	

(1) Voorloopige uitkomsten.

(2) Waaronder f 33 409 939,84 wegens „Crisisontvangsten” in 1916.

(3) „ „ 219 833 772,35⁵ „ „ „ 1917.

(4) „ „ 219 868 038,01 „ „ „ 1918.

(5) Waaronder f 219 948 375,03 wegens „Crisisontvangsten” in 1919.

(6) „ „ 184 983 628,70 „ „ „ 1920.

(7) „ „ 95 206 895,43 „ „ „ 1921.

(8) „ „ 49 495 437,52 „ „ „ 1922.

Uiteenzetting van de buitengewone ontvangsten.

1903.	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	f 252 952,18
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	6 012,05
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	398,83
		<u>f 259 363,06</u>
1904.	Restitutie van het voorschot, aan de Rijksverzekeringsbank verleend	f 225 000,—
	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	192 030,67 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	15 728,37
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	2 139,52 ⁵
		<u>f 434 898,57</u>
1905.	Restitutie van het voorschot, aan de Rijksverzekeringsbank verleend	f 75 000,—
	Restitutie van het renteloos voorschot, aan Nederlandsch-Indië verleend	2 188 800,—
	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	21 865,52
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	7 973,97 ⁵
		<u>f 2 293 639,49⁵</u>
1906.	Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond f 69 904,25	
	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	73 140,32 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	15 435,76
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet	130,86
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	3 549,85 ⁵
		<u>f 162 161,05</u>

1907.	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	f	31 483,10
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		175 004,64
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		364,24
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		12 681,86
		f	219 533,84
1908.	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	f	33 122,81 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		639 237,95
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		2 333,36 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		1 455,71
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ¹⁾		122 588,44
		f	798 737,78
1909.	Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond f		205 685,06 ⁵
	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		27 203,52
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		1 188 185,33
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		7 021,09 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		7 206,42
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ²⁾		288 299,—
		f	1 723 600,43
1910.	Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond f		150 876,—
	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		31 004,70
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		240 422,49
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		20 513,38 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		51 196,24 ⁵
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ³⁾		367 815,—
		f	861 827,82
1911.	Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond f		105 809,—
	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		34 591,85 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		223 185,58 ⁵
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		33 453,03 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		24 608,25
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ⁴⁾		493 930,—
		f	922 577,72 ⁵
1912.	Bijdrage van het waterschap N.-O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond f		137 727,26 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		33 567,36
	Overwinst, uitgekeerd door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en door de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij; samen		320 151,44 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		441 701,01 ⁵
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		51 317,42
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		13 941,60 ⁵
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ⁵⁾		597 723,—
		f	1 596 129,11
1913.	Baten van het Muntwezen	f	1 250 000,—
	Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		30 195,66
	Overwinst, uitgekeerd door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en door de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij; samen		447 998,15 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		1 023 418,45 ⁵
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		73 675,71 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		26 017,48
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ⁶⁾		838 401,70
	Terugbetaling van kapitalen, verstrekt aan de Artillerie-Inrichtingen.		25 578,54 ⁵
		f	3 715 285,71

¹⁾ 1/10 der buitengewone uitgaven over 1907.

²⁾ Idem over 1907 en 1908.

³⁾ Idem over 1907—1909.

⁴⁾ Idem over 1907—1910.

⁵⁾ Idem over 1907—1911.

⁶⁾ 1/10 der buitengewone uitgaven over 1907—1912.

1914.	Baten van het Muntwezen	f 18 549 585,31
	Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	50 779,76 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	473 003,72
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet	116 555,73
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	77 687,37 ⁵
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ¹⁾	993 809,75 ⁵
		<u>f 20 260 921,65⁵</u>
1915.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f 15 537 159,77 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	33 504,16
	Overwinst, uitgekeerd door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en door de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij; samen	448 884,36 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	1 256 609,33 ⁵
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet	161 581,23 ⁵
	Terugbetaling door Suriname van het voorschot, verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied	85 000,—
	Terugbetaling van kapitalen, verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij	67 209,50 ⁵
	Idem aan het Staatsmuntbedrijf	30 578,61 ⁵
	Terugbetaling van voorschotten, in verband met de buitengewone tijdsomstandigheden verleend	23 344 825,—
	Storting door de Rijkspostspaarbank van de contante waarde der pensioenrechten der ambtenaren op 1 Januari 1915	264 000,—
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	18 850,94 ⁵
		<u>f 41 248 202,93⁵</u>
1916.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f 6 927 741,03
	Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	161 965,88
	Overwinst, uitgekeerd door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en door de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij, samen	450 431,16
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	1 836 797,11 ⁵
	Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet	215 920,22 ⁵
	Terugbetaling door Suriname van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied	88 000,—
	Terugbetaling van kapitalen, verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf	19 801,79
	Idem, aan het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen	2 180 351,18
	Terugbetaling van voorschotten, in verband met de buitengewone tijdsomstandigheden verleend	1 288 186,29 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	9 087,99
		<u>f 13 178 282,66⁵</u>
1917.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f 3 010 209,89
	Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	347 654,13 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	4 246 065,99
	Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet	274 004,00 ⁵
	Idem van voorschotten aan het Tiendfonds	448 893,78 ⁵
	Idem, van het voorschot verstrekt aan de vereeniging „De Kweekschool voor vroedvrouwen” te Heerlen	786,—
	Terugbetaling door Suriname van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied	91 000,—
	Terugbetaling van kapitalen, verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij	56 384,99
	Idem, aan het Staatsmuntbedrijf	18 293,—
	Idem, aan het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen	1 136 306,04 ⁵
	Terugbetaling van voorschotten, in verband met de buitengewone omstandigheden verleend	142 000,—
	Uitkeering door Staatsbedrijven, ten behoeve van de vorming eener reserve-rekening	250 000,—
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	16 648,40
		<u>f 10 038 246,24</u>
1918.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f 3 700 000,—
	Rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld, ingeschreven ten name van het „Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk”	896 508,24
	Baten voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	23 874,24
	Baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	5 030 729,13
	Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet	340 755,29
	Idem van voorschotten aan het Tiendfonds	197 691,72

¹⁾ 1/10 der buitengewone uitgaver over 1907—1913.

	Aflossing van het voorschot verstrekt aan de vereeniging „De kweekschool voor vroedvrouwen” te Heerlen	817,44
	Terugbetaling door Suriname van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied	94 000,—
	Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf	26 292,19
	Idem aan het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen	1 560 049,48 ⁵
	Terugbetaling van voorschotten, in verband met de buitengewone omstandigheden verleend	29 800,—
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	9 144,28
		<u>f 11 909 662,01⁵</u>
1919.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f 2 110 000,—
	Rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld, ingeschreven ten name van het „Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk”	934 762,42
	Baten voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	27 803,12 ⁵
	Baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	4 479 768,12 ⁵
	Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet	418 681,43
	Idem van de voorschotten verstrekt aan de vereeniging „De Kweekschool voor vroedvrouwen” te Heerlen.	1 144,89
	Terugbetaling door Suriname van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied	97 000,—
	Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf	439,95
	Idem aan de „Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland”	60 000,—
	Idem aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij	44 608,26 ⁵
	Terugbetaling van voorschotten verstrekt aan het Tiendfonds	394 595,92
	Idem in verband met de buitengewone omstandigheden verleend	12 000,—
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	10 620,58 ⁵
		<u>f 8 591 424,71</u>
1920.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f 114 000,—
	Rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld, ingeschreven ten name van het „Fonds uit de zuivere winsten verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk”	1 019 385,46
	Baten voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	22 948,58
	Baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	9 639 072,08
	Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet	711 907,38
	Idem van de voorschotten verstrekt aan de Vereeniging „De Kweekschool voor vroedvrouwen” te Heerlen	1 190,68
	Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan de „Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland”	60 000,—
	Terugbetaling van voorschotten verstrekt aan het Tiendfonds	372 209,75
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	22 120,02 ⁵
		<u>f 11 962 833,95⁵</u>
1921.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f 638 500,—
	Rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld, ingeschreven ten name van het Fonds uit de zuivere winsten verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk	1 117 378,04 ⁵
	Baten voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	19 296,96
	Baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	1 907 324,62
	Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet	1 116 016,66
	Idem ingevolge de Landarbeiderswet	1 800,—
	Idem van de voorschotten verstrekt aan de vereeniging „De Kweekschool voor vroedvrouwen” te Heerlen	920,01
	Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan de „Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland”	60 000,—
	Terugbetaling van voorschotten verstrekt aan het Tiendfonds	361 996,32 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij en overname van den overblijvende inventaris	186 871,54
		<u>f 5 405 104,16</u>
1922.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f 4 232 500,—
	Rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld, ingeschreven ten name van het Fonds uit de zuivere winsten verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk	1 164 413,43
	Baten voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	17 223,23
	Baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	4 398 030,—
	Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet	1 825 577,55
	Aflossing van voorschotten voor woningbouw met premie	916 975,18
	Aflossing van voorschotten ingevolge de Landarbeiderswet	7 796,20
	Aflossing van de voorschotten verstrekt aan de vereeniging „De kweekschool voor vroedvrouwen” te Heerlen	331,55
	Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan de „Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland”	30 000,—
	Terugbetaling van voorschotten verstrekt aan het Tiendfonds	424 314,25 ⁵
	Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der artillerie-inrichtingen	2 017 071,15 ⁵
	Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der algemeene Landsdrukkerij	68 437,30 ⁵
	Terugbetaling van kapitalen aan het Staatsvischershavenbedrijf,	24 267,02 ⁵
		<u>f 15 126 936,88</u>

Bijlage B.

OVERZICHT van de Staatsuitgaven over de diensten 1903 tot en met 1922.

Dienstjaren.	Algemeene dienst.	Rentebetaling.	Amortisatie en aflossing van Nationale Schuld.	Totaal der kolommen 3 en 4, verminderd van af het dienstjaar 1920, voor zooveel de Leening 1919 betreft, met het bedrag, hetwelk aan rente en aflossing tezamen op den buitengewone dienst wordt gebracht.	Gewone uitgaven (totaal kol. 2, en 5).	Buitengewone uitgaven. a)	Totalen (totaal kol. 6 en 7).
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1903	f 125 357 031,70 ⁵	f 30 823 724,41	f 3 380 586,48 ⁵	f 34 204 310,89 ⁵	f 159 561 342,60	f 4 272 391,76	f 163 833 734,36
1904	134 319 455,26 ⁵	30 860 257,06 ⁵	3 399 839,30 ⁵	34 260 096,37	168 579 551,63 ⁵	21 458 214,81 ⁵	190 037 766,45
1905	134 521 525,94	31 203 162,54	3 456 892,67 ⁵	34 660 055,21 ⁵	169 181 581,15 ⁵	4 549 256,00 ⁵	173 730 837,16
1906	136 692 868,50 ⁵	31 789 757 33 ⁵	4 664 831,29	36 454 588,62 ⁵	173 147 457,13	4 762 561,21	177 910 018,34
1907	141 911 287,91	31 348 083,51 ⁵	4 716 871,18	36 064 954,69 ⁵	177 976 242,60 ⁵	4 122 924,03 ⁵	182 099 166,64
1908	150 789 190,16 ⁵	31 202 951,85 ⁵	4 797 804,01 ⁵	36 000 755,86 ⁵	186 789 946,03 ⁵	7 261 811,08	194 051 757,11 ⁵
1909	154 385 738,03	31 386 742,41 ⁵	4 958 317,31	36 345 059,72 ⁵	190 730 797,75 ⁵	6 679 204,07 ⁵	197 410 001,83
1910	160 512 440,35	31 624 587,41 ⁵	4 954 460,06	36 579 047,47 ⁵	197 091 487,82 ⁵	6 855 612,51 ⁵	203 947 100,34
1911	164 352 693,41 ⁵	31 838 399,77	4 969 334,12 ⁵	36 807 733,89 ⁵	201 160 427,31	7 329 250,23 ⁵	208 489 677,54 ⁵
1912	170 407 230,23 ⁵	32 212 466,45 ⁵	5 380 880,94	37 593 347,39 ⁵	208 000 577,63	16 664 923,03	224 665 500,66
1913	181 324 025,59	32 101 330,62	5 919 836,59 ⁵	38 021 167,21 ⁵	219 345 192,80 ⁵	19 381 672,76	238 726 865,56 ⁵
1914	d) 286 517 625,67 ⁵	e) 34 051 373,02 ⁵	6 121 424,35 ⁵	40 172 797,38	f) 326 690 423,05 ⁵	32 582 854,61 ⁵	359 273 277,67
1915	g) 408 621 476,04	35 113 438,27 ⁵	6 346 190,40	41 459 628,67 ⁵	g) 450 081 104,71 ⁵	54 403 383,14	504 484 487,85 ⁵
1916	h) 455 428 087,47	j) 36 551 116,99 ⁵	6 585 098,81 ⁵	43 136 215,81	k) 498 564 303,28	33 967 077,36 ⁵	532 531 380,64 ⁵
1917	l) 601 961 920,43 ⁵	m) 39 237 180,75 ⁵	6 815 619,87	46 052 800,62 ⁵	n) 648 014 721,06	40 681 390,09	688 696 111,15
1918	o) 922 533 519,76 ⁵	p) 41 196 331,04	7 070 778,95	48 267 109,99	q) 970 800 629,75 ⁵	80 136 010,43 ⁵	1 050 936 640,19
1919	r) 633 759 764,77	s) 53 577 549,90	7 362 071,64	60 939 621,54	t) 694 699 386,31	116 473 205,04 ⁵	811 172 591,35 ⁵
1920 c)	u) 660 418 843,11 ⁵	53 448 044,70 ⁵	16 974 692,91	62 802 737,61 ⁵	u) 723 221 580,73	188 006 190,91	911 227 771,64
1921 c)	v) 625 609 290,19	64 804 472,69 ⁵	17 702 256,13 ⁵	74 886 728,83	v) 700 496 019,02	289 676 072,78 ⁵	990 172 091,80 ⁵
1922 c)	w) 810 381 921,54 ⁵	79 848 975,71 ⁵	18 573 422,46	90 802 398,17 ⁵	w) 901 184 319,72	197 141 090,33 ⁵	1 098 325 410,05 ⁵
Totaal van de buitengewone uitgaven over 1903—1922 . . .						b) f 1 136 405 096,24	

a) Zie ommezijde.

b) Waaronder f 14 999 996,09⁵ wegens aflossing van schuld in verband met intrekking van muntbiljetten in 1904.

c) Voorloopige uitkomsten.

d) Waaronder f 83 705 073,68⁵ wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C¹).e) Waaronder f 400 000 wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C¹).f) Waaronder f 84 105 073,68⁵ wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C¹).g) Waaronder f 208 649 548,27⁵ wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C²).h) Waaronder f 255 650 340,83⁵ wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C³).j) Waaronder f 400 000,— wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C³).k) Waaronder f 256 050 340,83⁵ wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C³).l) Waaronder f 378 054 689,56 wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁴).m) Waaronder f 2 000 000,— wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁴).n) Waaronder f 380 054 689,56 wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁴).o) Waaronder f 634 231 127,30⁵ wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C⁵).p) Waaronder f 3 200 000,— wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C⁵).q) Waaronder f 637 431 127,30⁵ wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C⁵).r) Waaronder f 244 626 005,57 wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C⁶).s) Waaronder f 6 000 000,— wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C⁶).t) Waaronder f 250 626 005,57 wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C⁶).u) Waaronder f 110 190 419,29 wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C⁷).v) Waaronder f 79 307 284,21 wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C⁸).w) Waaronder f 270 968 782,42⁵ wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C⁹).

(a) Deze sommen splitsen zich als volgt:

	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.	1911.
Verlegging van den Maasmond	f 769 363,60	f 716 594,76 ⁵	f 613 921,69 ⁵	f 519 381,56 ⁵	—	—	—	—	—
Kanalisatie van de Maas in Limburg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aanleg van spoorwegen	1 180 182,57	1 072 169,82	2 201 387,90 ⁵	1 963 253,32	f 530 147,33	f 630 246,53	f 905 860,82 ⁵	f 726 497,15 ⁵	f 1 510 551,22
Aanleg en uitbreiding van internationale en inter- locale telefoonverbindingen en aanleg, overne- ming en uitbreiding van locale telefoonnetten	—	—	—	—	1 225 884,39	1 657 145,69 ⁵	795 124,24	1 261 152,58 ⁵	1 037 923,70 ⁵
Aflossing van schuld in verband met intrekking van muntbiljetten	—	1 499 996,09 ⁵	—	—	—	—	—	—	—
(*) Uitgaven voor den Staatsmijndienst	484 845,59	380 654,13 ⁵	617 446,40 ⁵	833 021,32 ⁵	1 199 111,62	1 793 748,56 ⁵	2 376 478,40	1 715 026,76 ⁵	1 398 908 73 ⁵
Rijksopsporing van delfstoffen	—	—	—	—	—	216 618,19	257 426,96 ⁵	316 961,24 ⁵	247 669,27 ⁵
Voorschot aan de Rijksverzekeringsbank	188 000,—	—	—	—	—	—	—	—	—
Terleenvreestrekking aan de kolonie Suriname tot het aanleggen en exploiteeren van een spoorweg van Paramaribo naar de Suriname-rivier	1 650 000,—	2 100 000,—	1 100 000,—	1 420 000,—	807 405,81 ⁵	625 000,—	701 324,26 ⁵	96 269,92	—
Renteloos voorschot aan Nederlandsch-Indië	—	2 188 800,—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschotten aan gemeenten ingevolge artikel 33, 1ste lid, der Woningwet	—	—	16 500,—	26 900,—	243 329,34	829 269,81	1 242 900,42 ⁵	2 017 683,75 ⁵	1 841 060,12
Voorschotten aan gemeenten ingevolge artikel 7 eerste lid der Landarbeiderswet	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kosten van bedijking en landaanwinning, alsmede van effening en toegankelijkmaking van domeingronden	—	—	—	—	114 227,57	60 876,69 ⁵	35 198,10	262 029,71 ⁵	85 712,33
Aankoop van onroerend goed voor Domeinen	—	—	—	—	—	—	—	65 743,—	79 968,12 ⁵
Overneming door Domeinen van onroerende goederen van andere diensttakken	—	—	—	—	—	—	—	142 283,—	24 500,—
Bouw eener nieuwe Munt	—	—	—	—	2 817,97	63 231,30	296 261,58 ⁵	80 179,90	41 001,78
Kosten van het Muntwezen (Afdeling IV van hoofd- stuk VII B)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Staatsmuntbedrijf tot uitbreiding van kapitaal	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrich- tingen tot uitbreiding van kapitaal	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Fonds voor de uitvoering van de Tiendwet 1907 (Staatsblad N°. 222)	—	—	—	—	—	1 385 674,29 ⁵	68 634,27	171 785,47 ⁵	1 061 954,94 ⁵
(**) Voorschotten aan de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en aan de Hollandsch IJzeren Spoorweg Maatschappij	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Tele- grafie en Telefonie tot uitbreiding van kapitaal	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Staatsvischershavenbedrijf te IJmuiden tot uitbreiding van kapitaal	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Bouwfonds voor de Departementen van Binnenlandsche Zaken en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rentedragende voorschotten aan provinciën en ge- meenten in verband met de buitengewone omstan- digheden	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Staatsbedrijf der Algemeene Lands- drukkerij tot uitbreiding van kapitaal	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uitkeering uit de reserve van het Staatsvischers- havenbedrijf te IJmuiden	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan de Kweekschool voor vroedvrouwen te Heerlen	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kosten van aankoop van het Hôtel des Indes	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan de Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Storting op aandelen in de N. V. „Centrale Bouw- materialenvoorziening C. B. V.” te 's Gravenhage	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stortingen in 1918 en volgende jaren wegens deel- neming van den Staat in het maatschappelijk kapitaal van de N. V. tot oprichting en exploitatie van een Nederlandsch Hoogoven-staal- en walswerk	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschotten aan het Weduwenfonds voor de ge- emploieerden tot het Algemeen Bestuur behorende	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hypothecaire geldleening aan de N. V. tot exploitatie van vaste jaarbeursgebouwen te Utrecht	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Een deel der kosten van nieuwen vlootbouw	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Het verschil tusschen 0.83 pct. en 4.64 pct. van f 200 000 000 der Staatsleening 1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschotten aan gemeenten ter voorziening in de huisvesting van Rijkspersoneel in verband met den woningnood en ter voorziening in kantoorlokaliteit	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschotten aan provinciën en gemeenten voor den aanleg van drinkwaterleidingen	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan de vereeniging „Maatschappelijk werk bij zenuwlijden en krankzinnigheid”	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Deelneming in het aandelenkapitaal van de Stoom- vaartmaatschappij „Zeeland”	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kosten van voorziening in den woningnood	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bevordering van den woningbouw	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kosten van stichting van een gebouw voor het Bureau voor den Industrieelen eigendom, met inbegrip van den Octrooiraad	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stortingen in 1921 en volgende jaren wegens deel- neming van den Staat in het kapitaal van de N.V. Bank voor Nederlandsche gemeenten	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Zuiderzeefonds	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Storting op door den Staat genomen aandelen in het maatschappelijk kapitaal van de Maatschappij tot exploitatie van Staatsspoorwegen en van de H.I.J.S.M. Voorschotten voor woningbouw met premie	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Staatsboschbedrijf tot uitbreiding van kapitaal	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	f 4 272 391,76	f 21 458 214,81 ⁵	f 4 549 256,00 ⁵	f 4 762 561,21	f 4 122 924,03 ⁵	f 7 261 811,08	f 6 679 204,07 ⁵	f 6 855 612,51 ⁵	f 7 329 250,23 ⁵

*) De cijfers voor „Uitgaven Staatsmijndienst” zijn gewijzigd door aftrek van de onverplichte vergoedingen voor boringen, welke niet ten laste van den Staatsmijndienst behooren te worden gebracht, en met bijvoeging van eenige posten, welke in de jaren 1902 t/m 1908 onder andere Hoofdstukken of andere afdelingen van het Xde Hoofdstuk in uitgaaf werden gebracht, maar tot den Staatsmijndienst behooren.

1912.	1913.	1914.	1915.	1916.	1917.	1918.	1919.	1920.	1921.	1922.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
f 1 755 580,90	f 2 886 965,35	f 28 873,85 ⁵ 1 061 401,82	f 63 413,93 ⁵ 389 986,62 ⁵	f 94 708,01 ⁵ 31 312,92 ⁵	f 297 268,90 5 706,46 ⁵	f 1 324 001,93	f 3 787 627,87 ⁵	f 5 939 890,47 ⁵ 131,37	f 6 635 044,56	f 4 862 870,95 ⁵ 2 318,75
2 406 786,34	1 549 080,59 ⁵	1 974 025,91	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 279 620,77 163 169,28	4 306 585,15 253 294,09 ⁵	2 941 791,75 343 089,87	2 374 421,96 252 512,94 ⁵	5 606 417,73 34 478,18 ⁵	15 488 140,35 49 564,07 ⁵	21 276 524,32 ⁵ 70 178,72	16 736 411,74 ⁵	15 355 039,83 415 497,96 ⁵	12 392 961,04 103 184,14 ⁵	5 774 176,11 469 134,13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3 900 484,59 ⁵	5 321 966,41	7 001 904,75	11 167 430,67	9 890 082,70	16 513 181,42 ⁵	37 028 801,83 ⁵	73 684 609,59	113 780 732,15	183 125 336,06 ⁵	92 669 068,07 ⁵
—	—	—	—	—	—	—	30 022,91	281 329,18 ⁵	1 635 558,17	1 486 802,34
12 772,48 ⁵ 28 778,19 ⁵	47 904,04 18 352,92 ⁵	7 960,38 ⁵ 33 587,67	2 760,23 29 120,—	9 979,88 ⁵ 154 013,91 ⁵	35 273 59 ⁵ 258 259,14 ⁵	1 445 019,21 546 415,48	66 152,59 ⁵ 426 705,31	426 616,08 27 372,11	263 133,64 ⁵ 34 974,87	143 497,56 —
—	—	36 248,91 ⁵	22 900,—	—	—	55 000,—	23 290,—	5 150,—	136 675,—	1 485,—
5 959,20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1 239 060,00 ⁵	9 171 152,36 ⁵	17 133 465,83	11 803 309,42 ⁵	3 373 450,93 ⁵	6 021 630,68 ⁵	1 549 449,09 ⁵	2 415 773,17 ⁵	1 061 732,45	4 685 511,86
—	47 237,45	13 189,22	—	—	—	—	—	73 774,45	—	11 368,34 ⁵
—	—	469 623,60 ⁵	3 947 611,56 ⁵	—	—	—	1 714 950,88 ⁵	1 533 619,58 ⁵	—	—
4 111 771,26 ⁵	3 711 226,74	2 500 000,—	—	3 645 050,—	—	—	—	—	—	—
—	—	7 000 000,—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1 157 751,62	2 046 406,42 ⁵	6 922 815,—	10 758 995,89	16 636 825,99 ⁵	24 656 289,63	14 800 000,—
—	—	—	151 926,36	239 683,31 ⁵	177 653,61 ⁵	168 539,16 ⁵	564 014,89 ⁵	558 701,65	206 551,42	—
—	—	—	1 044 407,97	1 164 691,93 ⁵	2 497 485,16	3 440 477,33 ⁵	4 195 974,45 ⁵	6 658 580,43 ⁵	4 860 048,70	8 025 378,—
—	—	—	17 823 425,—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	25 597,71 ⁵	—	121 535,55 ⁵	—	56 335,48 ⁵	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	250 000,—
—	—	—	—	120 000,—	—	45 000,—	—	400 000,—	900 000,—	—
—	—	—	—	—	—	1 335 071,19 ⁵	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	300 000,—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	35 000,—	—	175 000,—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	1 875 000,—	—	4 875 000,—	—
—	—	—	—	—	—	—	60 000,—	291 000,—	320 000,—	325 000,—
—	—	—	—	—	—	—	1 000 000,—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	27 037,70 ⁵	3 037 811,86 ⁵	1 844 661,22
—	—	—	—	—	—	—	—	7 620 000,—	7 620 000,—	7 620 000,—
—	—	—	—	—	—	—	—	55 802,—	239 570,77	44 617,61
—	—	—	—	—	—	—	—	1 303 275,—	1 851 522,60	964 982,21
—	—	—	—	—	—	—	—	150 000,—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	3 400 000,—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1 731 337,46 ⁵	4 637 374,04 ⁵	2 200 000,—
—	—	—	—	—	—	—	—	8 250 278,76 ⁵	22 052 267,21 ⁵	35 300 000,—
—	—	—	—	—	—	—	—	406 990,03 ⁵	1 036 036,59 ⁵	696 749,44
—	—	—	—	—	—	—	—	—	720 000,—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 120 000,—	3 000 000,—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 950 000,—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11 588 260,55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	375 258,18
f 16 664 923,03	f 19 381 672,76	f 32 582 854,61 ⁵	f 54 403 383,14	f 33 967 077,36 ⁵	f 40 681 390,09	f 80 136 010,43 ⁵	f 116 473 205,04 ⁵	f 183 006 190,91	f 289 676 072,78 ⁵	f 197 141 090,33 ⁵

(**) Deze voorschotten, welke aanvankelijk onder de crisisuitgaven werden gerangschikt, zijn nader onder de buitengewone uitgaven opgenomen aangezien de terugontvangst der voorschotten, ingevolge het bepaalde in artikel 36, 1ste lid, der Leeningwet 1916, onder de buitengewone ontvangsten is geboekt.

Wordt op de cijfers van de jaren 1903—1906 toegepast het systeem van splitsing der uitgaven en ontvangsten in gewone en buitengewone, sinds 1907 aanvaard, dan moeten tot de *gewone uitgaven* gerekend worden van de uitgaven, voorkomende in bijlage B:

die voor de verlegging van den Maasmond ad	f 2 619 261,62 ⁵
die voor de spoorwegen gedeeltelijk, t. w. ten bedrage van	2 586 692,11 ⁵
te zamen	f 5 205 953,74

doch zouden daarentegen als <i>buitengewoon</i> zijn te rekenen die voor den aanleg van telefonen (tot en met 1906) ad	2 320 721,30 ⁵
blijft minder uitgaven <i>buitengewoon</i>	f 2 885 232,43 ⁵

Van de *ontvangsten* zouden daarentegen méér *buitengewoon* te noemen zijn:

de koopprijzen van domeinen van 1903—1906 ad	f 1 200 000,—
een deel van de telefoonontvangsten, zijnde in elk jaar $\frac{1}{10}$ van het in de vorige tien jaren aan buitengewone telefoonuitgaven besteed; dit zoude voor de jaren 1903—1914 hebben gegeven eene som van	f 7 818 156,20 ⁵
in 1908—1914 is ter zake buitengewoon gebracht	3 702 066,89 ⁵
dus te weinig <i>buitengewoon</i> gebracht.	4 116 089,31
samen	f 5 316 089,31

Wanneer echter de buitengewone uitgaven over de jaren 1903—1906 worden beperkt, moeten ook de daarmee verband houdende ontvangsten niet meer als buitengewoon gebracht worden.

Dientengevolge kunnen de buitengewone ontvangsten 1903—1922 worden verminderd met	671 001,58
---	------------

blijft mitsdien totaal meer aan <i>buitengewone ontvangsten</i>	4 645 087,73
---	--------------

zoodat door aanpassing van het sinds 1907 gevolgde systeem op de jaren 1903—1906 de cijfers van den <i>gewonen</i> dienst over de jaren 1903—1922 ongunstiger worden.	f 7 530 320,16 ⁵
--	-----------------------------

Bijlage C¹.

OVERZICHT van de uitgaven, in 1914 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

Kosten van terugzending en uitkeeringen aan achtergebleven gezinnen van onder de wapenen geroepen militairen (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	f 80 000,—
Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	59 279,12 ⁵
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende, buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	3 362 067,46 ⁵
Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . . .	3 320 000,—
Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VII A der Staatsbegrooting)	400 000,—
Kosten van den aanmaak en de uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	61 228,09 ⁵
Bijdragen aan gemeenten en aan de werklozenkassen ter zake van uitkeeringen aan tegen werkloosheid verzekerde personen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	1 000 000,—
Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . .	74 772 499,—
Bijdragen aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	800 000,—
Een zoodanig deel van de bijdrage aan de geldmiddelen van de kolonie Suriname als gevolg is van den invloed van de crisis op de koloniale geldmiddelen. (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting)	250 000,—
	f 84 105 073,68 ⁵

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken mogendheden moeten worden vergoed.

Bijlage C².

OVERZICHT van de uitgaven, in 1915 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone, internationale toestanden, (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	f 222 351,29 ⁵
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende, buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	9 248 236,08
Kosten van vervoer van goederen, verzonden door of aan steuncomités (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting).	132 075,65
Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . . .	4 144 201,09 ⁵
Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	41 921,02
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	8 535,13
Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . .	183 788 111,80 ⁵
Bijdragen aan gemeenten en aan de werklozenkassen ter zake van uitkeeringen aan tegen werkloosheid verzekerde personen (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	1 357 210,53
Subsidien, in verband met de buitengewone omstandigheden te verleen aan de Nationale Vereeniging tegen de werkloosheid ten behoeve van ontwikkeling van werklozen (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	22 588,41
Kosten van het tijdelijk Bureau voor de distributie van graan en meel (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting).	21 970,13
Kosten van de kunstmestcommissie (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	2 051,50
Kosten van de Oorlogszeeongevallenwet 1915 (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	2 409,53
Kosten, voortvloeiende uit de verkrijgbaarstelling van Regeeringswege van ongebuild tarwebrood, ongebuild tarwemeel en roggebrood tegen verminderde prijzen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	9 187 978,89 ⁵
Kosten van tijdelijke Rijksbureaux voor de regeling van den uitvoer (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting).	37 147,28 ⁵
Kosten van de Rijkscommissie van toezicht op het centraal-administratiekantoor voor de distributie van levensmiddelen en van de Rijkscommissien van toezicht op de beschikbaarstelling en den uitvoer van levensmiddelen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	4 759,92
Een zoodanig deel van de bijdrage aan de geldmiddelen van de kolonie Suriname als gevolg is van den invloed van de crisis op de koloniale geldmiddelen (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting)	528 000,—
	f 208 749 548,27 ⁵
In mindering hiervan is te brengen	100 000,—
wegens hetgeen minder ten laste van hoofdstuk VII A is gekomen voor rente van vlottende schuld als gevolg van de tijdelijke beschikking ten behoeve van de <i>normale</i> begrooting van een deel der opbrengst van de crisisleening 1914.	
Blijft	f 208 649 548,27 ⁵

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken mogendheden moeten worden vergoed.

Bijlage C³.

OVERZICHT van de uitgaven, in 1916 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	f 130 910,13 ⁵
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende, buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting).	5 853 143,14 ⁵
Kosten van vervoer van goederen, verzonden door of aan steuncomité's (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting).	142 379,40
Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . . .	5 183 711,99 ⁵
Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VII A der Staatsbegrooting).	400 000,—
Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	48 708,85
Uitgaven voor militaire kommiezen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . .	366 076,80
Premiën in zake het toezicht op den uitvoer (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	30 659,95
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	17 883,01 ⁵
Kosten der Staatscommissie, van advertentiën, enz. voor de heffing der Oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	18 049,59
Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . .	220 761 020,12 ⁵
Bijdragen aan gemeenten en aan de werklozenkassen ter zake van uitkeeringen aan tegen werkloosheid verzekerde personen (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	351 365,47 ⁵
Subsiën, in verband met de buitengewone omstandigheden te verleen aan de Nationale Vereeniging tegen de werkloosheid ten behoeve van ontwikkeling van werklozen (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	6 956,24 ⁵
Subsidie aan de Geldersch-Westfaalsche Stoomtramwegmaatschappij tot dekking van ten hoogste de helft van het tekort op de exploitatie gedurende de buitengewone tijdsomstandigheden (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	9 600,—
Kosten van het tijdelijk Bureau voor de distributie van graan en meel (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting).	83 843,52 ⁵
Kosten van melkvoorziening (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	92 354,00 ⁵
Kosten van de Oorlogszeeongevallenwet 1915 (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	26 453,23
Bijdrage aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	1 450 000,—
Kosten van beschikbaarstelling van levensmiddelen, met uitzondering van goedkoop brood (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	10 562 474,71
Kosten, voortvloeiende uit de verkrijgbaarstelling van Regeeringswege van ongebuïld tarwebrood, ongebuïld tarwemeel en roggebrood tegen verminderde prijzen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	9 040 626,81 ⁵
Kosten van tijdelijke Rijksbureaux en Rijkscommissiën in verband met den uitvoer, invoer en distributie (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	353 101,52
Een zoodanig deel van de bijdrage aan de geldmiddelen van de kolonie Suriname als gevolg is van den invloed van de crisis op de koloniale geldmiddelen (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting)	300 000,—
Kosten van den duurtebijslag, voor zoover deze niet zijn gebracht ten laste van de afzonderlijke begrotingen der Staatsbedrijven, en niet reeds zijn begrepen onder de crisisuitgaven op de Hoofdstukken VI en VIII	821 022,30 ⁵
	f 256 050 340,83 ⁵

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken mogendheden moeten worden vergoed.

Bijlage C'.

OVERZICHT van de uitgaven, in 1917 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	f 240 056,65
Kosten van interneering van krijgsgevangenen (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	24 284,77 ⁵
Kosten ter tegemoetkoming aan verenigingen enz. voor verpleging van kinderen in de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting)	100 050,—
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	7 179 055,90
Kosten van vervoer van goederen, verzonden door of aan steuncomité's (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	1 033 442,27 ⁵
Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1)	8 967 517,87 ⁵
Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VII A der Staatsbegrooting)	2 000 000,—
Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	79 940,43 ⁵
Kosten van personeel voor de administratie der directe belastingen enz., aange- steld als gevolg van de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	2 515 489,05 ⁵
Kosten van de benoeming van accountants voor de uitvoering van de oorlogs- winstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	27 754,63
Toelagen aan belastingkcommiezen in verband met de buitengewone omstandig- heden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	218 962,98
Belooning van den secretaris der commissie van advies in zake de uitvoering der wet op de oorlogswinstbelasting 1916 (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	2 400,—
Premiën in zake het toezicht op den uitvoer (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	94 283,31 ⁵
Huur en onderhoud van in verband met de buitengewone omstandigheden tijdelijk in dienst gestelde vaartuigen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	84 338,45 ⁵
Traktement enz. van den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsche Uitvoer- maatschappij (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	1 000,—
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten, aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	21 502,34
Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1)	242 870 916,46
Subsidie aan de Geldersch-Westfaalsche Stoomtramwegmaatschappij (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	9 600,—
Kosten van het tijdelijk Bureau voor de distributie van graan en meel en van het uitvoercertificatenbureau (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	526 103,05
Kosten der verwerking van afvalproducten tot veevoeder (Hoofdstuk X der Staats- begrooting)	59 775,09
Kosten van de Oorlogszeeongevallenwet 1915 (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	74 370,20
Kosten van de uitvoering van de Distributiewet (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	103 979 380,18
Kosten van tijdelijke Rijksbureaux en Rijkscommissiën in verband met den uit- voer, invoer en distributie (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	1 071 369,39 ⁵
Bijdrage aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbe- grooting)	5 500 000,—
Subsidiën, in verband met de buitengewone omstandigheden te verleen aan de Nationale Vereeniging tegen de werkloosheid ten behoeve van ontwikkeling van werkelozen (afzonderlijk Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	4 335,42 ⁵
Kosten van de Huurcommissiewet (afzonderlijk Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	89 878,03
Kosten van den duurtelbijslag, voor zoover deze niet zijn gebracht ten laste van de afzonderlijke begrotingen der Staatsbedrijven, en niet reeds zijn begrepen onder de crisisuitgaven op de hoofdstukken VI en VIII.	3 278 883,04 ⁵
	f 380 054 689,56

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken mogendheden moeten worden vergoed.

Bijlage C⁵.

OVERZICHT van de uitgaven, in 1918 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	f 425 750,57 ⁵
Kosten van interneering van krijgsgevangenen (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	5 183 731,66
Kosten, verband houdende met de oprichting van distributiegerechten en met de uitoefening van den dienst dezer gerechten (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting)	715,66 ⁵
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	15 203 211,16 ⁵
Kosten van vervoer van goederen verzonden door of aan steuncomité's (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting).	736 387,41 ⁵
Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . . .	18 780 715,91
Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VII A der Staatsbegrooting)	3 200 000,—
Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	343 767,77
Kosten van personeel voor de administratie der directe belastingen, enz., aangesteld als gevolg van de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	5 552 063,71 ⁵
Kosten van de benoeming van accountants voor de uitvoering van de oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	18 000,04
Belooning van den secretaris der commissie van advies in zake de uitvoering der wet op de oorlogswinstbelasting 1916 (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	2 400,—
Premiën in zake het toezicht op den uitvoer (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	120 880,19
Huur en onderhoud van in verband met de buitengewone omstandigheden tijdelijk in dienst gestelde vaartuigen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	157 288,30
Huur, enz. van lokalen, tijdelijk benodigd voor het afteekenen van paspoorten (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	32 222,47
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	27 047,76
Uitkeering aan gemeenten uit de opbrengst der oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	9 995 500,—
Traktement enz. van den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsche Uitvoermaatschappij (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	7 500,—
Duurtebijslag op pensioenen en wachtgelden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	1 194 976,27
Kosten van advertentiën voor de heffing der oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	9 146,79
Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . .	326 938 169,80 ⁵
Subsidie aan de Geldersch-Westfaalsche stoomtramwegmaatschappij (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	9 600,—
Renteloze voorschotten aan tramwegen in verband met crisisuitgaven (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	1 961 859,00 ⁵
Kosten van crisisafdeelingen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	1 150 901,15 ⁵
Kosten van de Oorlogszeeongevallenwet 1915 (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	110 170,69 ⁵
Kosten van de beschikbaarstelling van levensmiddelen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	175 474 094,89

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken Mogendheden moeten worden vergoed.

Kosten van de beschikbaarstelling van brandstoffen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	f 22 530 577,49 ⁵
Kosten van de beschikbaarstelling van andere artikelen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	2 108 466,54 ⁵
Algemeene kosten in verband met de levensmiddelenvoorziening (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	539 409,50 ⁵
Kosten van crisisbureaux en Rijkscommissiën in verband met den uitvoer, invoer en distributie (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	3 254 686,65
Bijdrage aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	32 000 000,—
Kosten van de Regeeringscommissarissen bij de Nederlandsche Uitvoermaatschappij (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	8 731,86
Kosten van de commissie van advies in zake de geneesmiddelenvoorziening (afzonderlijk Hoofdstuk der Staatsbegrooting X ^A)	2 552,85 ⁵
Kosten in verband met de voorziening in den woningnood (afzonderlijk Hoofdstuk der Staatsbegrooting X ^A)	6 026,66
Kosten van de Huurcommissiewet (afzonderlijk Hoofdstuk der Staatsbegrooting X ^A)	294 499,11
Een zoodanig deel van de bijdrage aan de geldmiddelen van de kolonie Suriname als gevolg is van den invloed van de crisis op de koloniale geldmiddelen (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting)	155 870,—
Kosten van den duurtebijslag, voor zoover deze niet zijn gebracht ten laste van de afzonderlijke begrotingen der Staatsbedrijven, en niet reeds zijn begrepen onder de crisisuitgaven op de hoofdstukken VI en VIII	9 894 205,38
	f 637 431 127,30 ⁵

OVERZICHT van de uitgaven, in 1919 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

Kosten voortvloeiende uit de aanwijzing van boekhoudkundigen ingevolge artikel 1 der wet van 23 Mei 1917 (<i>Staatsblad</i> n°. 442) (Hoofdstuk II der Staatsbegrooting).	f	23 572,99 ⁵
Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	868 597,89	
Kosten, verband houdende met de oprichting van distributierechten en met de uitoefening van den dienst dezer gerechten (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting)	5 283,97 ⁵	
Kosten van de crisis-enquêtecommissie (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting) . .	34 603,83 ⁵	
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van ten gevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van ten gevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	8 552 773,72 ⁵	
Kosten van vervoer van goederen, verzonden door of aan steuncomité's (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting).	64 030,98	
Subsidien aan de gemeentebesturen in de kosten der armenzorg in verband met de opheffing van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	8 143,60	
Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . .	5 904 544,84 ⁵	
Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VIIA der Staatsbegrooting).	6 000 000,—	
Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)	40 151,88	
Kosten van personeel voor de administratie der directe belastingen, enz. aangesteld als gevolg van de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)	7 919 986,86	
Kosten van de benoeming van accountants voor de uitvoering van de oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting).	12 204,90	
Belooning van den secretaris der commissie van advies in zake de uitvoering der wet op de oorlogswinstbelasting 1916 (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)	2 400,—	
Premiën in zake het toezicht op den uitvoer (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)	80 133,01	
Huur en onderhoud van in verband met de buitengewone omstandigheden tijdelijk in dienst gestelde vaartuigen (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)	139 552,90	
Huur enz. van lokalen, tijdelijk benoodigd voor het afteekenen van paspoorten (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)	34 661,55 ⁵	
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleenen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)	49 083,31 ⁵	
Traktement, enz. van den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsche uitvoermaatschappij (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	2 038,88	
Duurtebijslag op pensioenen en wachtgeldten (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	2 548 435,77 ⁵	
Bijslag voor het jaar 1919 op traktementen van predikanten, Roomsche-Katholieke geestelijken en opperrbijblijen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	323 208,79	
Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . .	120 212 451,10 ⁵	
Renteloze voorschotten en subsidien aan tramwegen in verband met de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	2 557 022,76 ⁵	
Subsidie aan de Geldersch-Westfaalsche stoomtramwegmaatschappij (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	8 057,16	
Kosten van crisisafdeelingen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	1 075 630,26 ⁵	
Uitvoering van de Nood-Boschwet (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	13 019,43	

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken Mogendheden moeten worden vergoed.

Kosten van de beschikbaarstelling van levensmiddelen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	f 10 899 187,86
Kosten en subsidiën in verband met de distributiewet en levensmiddelenvoorziening (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	721 564,93
Kosten van de beschikbaarstelling van schoenen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	2 145 475,68
Kosten van crisisbureaux (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	2 085 541,56
Bijdrage aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	37 400 000,—
Traktementen enz. van de Regeeringscommissarissen bij de Nederlandsche uitvoermaatschappij (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	4 485,34
Vergoeding aan scheepvaartmaatschappijen wegens gevorderde schepen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	369 261,43 ⁵
Nadeelig saldo, voortvloeiende uit de bereiding en den verkoop van Regeeringswege van veevoeder uit afvalstoffen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	6 284 590,95
Kosten in 1917, 1918 en 1919 gemaakt ten behoeve van een proefinstallatie tot verwerking van afvalproducten tot veevoeder (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	821 776,00 ⁵
Kosten in verband met de vervaardiging van soeptabletten, bouillon- en jusblokjes (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	2 274 460,—
Kosten van de commissie van advies over de geneesmiddelenvoorziening (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	520,64
Kosten in verband met de voorziening in den woningnood (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	3 136 392,46
Steun aan gemeenten ter bevordering van de particuliere bouwnijverheid (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	1 498 749,35
Personeel voor het toezicht op de voorziening in den woningnood (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	1 750,—
Reis-, verblijf- en bureelkosten van voornoemd personeel (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	5 754,35
Kosten van de Huurcommissiewet (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	320 251,17
Subsidiën en renteloze voorschotten ten behoeve van werklozenkassen uit anderen hoofde dan volgens het „Werkloosheidsbesluit 1917” (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	494 115,—
Uitgaven krachtens de Werkloosheidsverzekeringsnoodwet 1919 (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	473 593,76
Uitgaven wegens wachtgeldregelingen (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	1 219,25
Uitgaven ten aanzien van werklozenkassen in verband met de overneming van de verplichtingen van het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	325 019,96 ⁵
Uitgaven wegens steun aan verenigingen van werklieden of bedienden in verband met de werklozenverzekering (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	266 040,87
Subsidiën aan gemeenten in de kosten van werklozenzorg, in verband met de opheffing van het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	42 684,22 ⁵
Voorschotten en toelagen om werkzoekenden in staat te stellen arbeid buiten hun woonplaats te aanvaarden (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	2 988,68
Bijdragen aan gemeentebesturen wegens uitgaven aan bijslag op de loonen van in Nederland wonende en in het buitenland werkende arbeiders (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	153 250,33
Garanties voor kredieten ten behoeve van de verruiming van werkgelegenheid (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	8 975,27
Overneming van de verplichtingen van het Koninklijk Nationaal Steuncomité, ten aanzien van werkverschaffing (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	199 607,66
Ontwikkeling van werklozen (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	5 863,35
Duurtebijslag op gagementen en onderstande (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting)	34 835,47
Kosten van den duurtebijslag, voor zoover deze niet zijn gebracht ten laste van de afzonderlijke begrootingen der Staatsbedrijven en niet reeds zijn begrepen onder de crisisuitgaven op de Hoofdstukken VI en VIII	13 513 800,97 ⁵
Kosten van de uitkeering voor eens wegens den langen duur der buitengewone tijdsomstandigheden, voor zoover deze kosten niet zijn gebracht ten laste van de afzonderlijke begrootingen der Staatsbedrijven en niet reeds zijn begrepen onder de crisisuitgaven op de Hoofdstukken VI en VIII	10 654 658,60
	f 250 626 005,57

Bijlage C⁷.

OVERZICHT van de uitgaven in 1920 gedaan in verband met de oorlogscrisis.
(Voorloopig.)

Kosten voortvloeiende uit de aanwijzing van boekhoudkundigen ingevolge artikel 1 der wet van 23 Mei 1917 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 442 (Hoofdstuk II der Staatsbegrooting)	f 48 790,23 ⁵
Uitgaven voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	607 002,39
Kosten verband houdende met de oprichting van distributiegerechten en met de uitoefening van den dienst dezer gerechten (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting)	964,00 ⁵
Kosten van de crisisenquête-commissie (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	15 148,62
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van ten gevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	1 582 802,90
Subsidien aan gemeentebesturen in de kosten der armenzorg in verband met de opheffing van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	319 655,25
Verjaarde vorderingen van eenige gemeenten wegens kosten van verzorging van Belgische vluchtelingen (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	30 434,90
Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	616 885,88 ⁵
Kosten van personeel voor de administratie der directe belastingen enz. aange- steld als gevolg van de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	4 403 601,51
Kosten van de benoeming van accountants voor de uitvoering van de oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	10 172,20 ⁵
Belooning van den secretaris der commissie van advies inzake de uitvoering van de wet op de oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	1 650,—
Premiën inzake toezicht op den uitvoer (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	6 091,92
Huur en onderhoud van in verband met de buitengewone omstandigheden in dienst gestelde vaartuigen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	70 089,64 ⁵
Huur enz. van lokalen, tijdelijk benodigd voor het afteekenen van paspoorten (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	10 095,32 ⁵
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verlenen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	49 078,20 ⁵
Uitkeering aan gemeenten uit de opbrengst der oorlogswinstbelasting (Hoofd- stuk VII B der Staatsbegrooting)	54 119 166,—
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan boomkwekers en tuinders (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	6 962,82
Traktement enz. van den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsche Uitvoer Maatschappij (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	833,34
Uitgaven, verband houdende met den toestand van mobilisatie (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting).	2 972 533,52 ⁵
Aanschaffing van militair schoeisel ter gedeeltelijke vervanging van een aantal schoenen, hetwelk in den crisistijd aan de burgerbevolking is afgestaan (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	896 045,—
Aanvaarding van reeds bestelde Fokkervliegtuigen (Hoofdstuk VIII der Staats- begrooting)	519 600,—
Aanvaarding van motoren uit Zweden (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting).	336 027,52 ⁵
Schadeloosstelling aan de fabriek Trompenburg (Hoofdstuk VIII der Staatsbe- grooting)	1 790 000,—
Aanschaffing van materieel voor het Roode Kruis (Hoofdstuk VIII der Staats- begrooting)	65 200,—
Schadeloosstelling aan de „Grossierderij” te Gouda (Hoofdstuk VIII der Staats begrooting)	149 712,49 ⁵
Renteloze voorschotten en subsidien ten behoeve van de instandhouding en exploitatie van spoorwegen met beperkte snelheid, in verband met de buiten- gewone tijdsomstandigheden (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	3 384 122,11 ⁵
Kosten van tijdelijke crisis-afdeelingen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	810 124,27 ⁵

Kosten voortvloeiende uit de uitvoering der Nood-Boschwet (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	f 13 889,72
Kosten voortvloeiende uit de beschikbaarstelling tegen verminderde prijzen van regeeringsmeel, rogge, aardappelen, normaal-margarine, rijst (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	1 663,39 ⁵
Kosten en subsidiën ter uitvoering van de Distributiewet 1916 en van de levensmiddelenvoorziening in het algemeen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . .	2 763 245,40 ⁵
Kosten van tijdelijke Rijksbureaux en Rijkscommissies (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	793 597,34 ⁵
Kindertoelagen aan crisispersoneel (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	21 318,68
Bijdrage aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	7 500 000,—
Kosten van de Regeeringscommissarissen voor het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel bij de N.V. Nederlandsche Uitvoer Maatschappij, (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	1 204,64
Kosten van in 1918, 1919 en 1920 betaalde premieën ingevolge de Scheurwet 1918 (<i>Staatsblad</i> n°. 503) Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	8 237 648,19 ⁵
Schadeloosstellingen ingevolge de Scheurwet 1918 (<i>Staatsblad</i> n°. 503) Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	6 859 703,64 ⁵
Kosten, voortvloeiende uit de beschikbaarstelling tegen verminderde prijzen van schoenen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	22 786,23
Kosten van toezicht op de voorziening in den woningnood (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	750,—
Reiskosten enz. voor evengenoemd toezicht (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	5 057,79 ⁵
Kosten van de Huurcommissiewet (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	474 835,20 ⁵
Bijdragen en renteloze voorschotten ten behoeve van werkloozenkassen uit anderen hoofde dan volgens het „Werkloosheidsbesluit 1917 (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	3 247 641,22 ⁵
Uitgaven krachtens de „Werkloosheidsverzekeringsnoodwet 1919” (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	1 204 221,84
Subsidie voor de verzorging van in Duitschland verblijvende Nederlanders (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	100 000,—
Uitgaven in verband met de overneming door het Rijk van de verplichtingen van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 ten aanzien van werkloozenkassen of hare leden (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	1 854 803,29 ⁵
Uitgaven wegens steun aan vereenigingen ter verkrijging van subsidie, bedoeld in artikel 2 van het „Werkloosheidsbesluit 1917” (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	1 643 279,57 ⁵
Uitgaven wegens subsidiën aan gemeentebesturen in de kosten van werkloozenzorg in verband met de opheffing van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	9 532,10
Bijdrage aan gemeentebesturen wegens uitgaven aan bijslag op de loonen van in Nederland wonende en in het buitenland werkende arbeiders (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	942 230,67
Voorschotten en toelagen om werkzoekenden in staat te stellen hun aangeboden arbeid buiten hun woonplaats te aanvaarden (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	20 398,44 ⁵
Bijdragen en voorschotten aan provinciën, gemeenten, waterschappen en bijzondere personen of instellingen in de door hen te maken kosten voor verruiming van werkgelegenheid (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	1 649 821,79 ⁵
	f 110 190 419,29

Bijlage C^s.OVERZICHT van de uitgaven, in 1921 gedaan in verband met de oorlogscrisis.
(Voorloopig).

Kosten van distributiegerechten (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting).	f 2 224,48 ⁵
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogs toestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buiten- landers (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	564 664,45 ⁵
Subsidiën aan de gemeentebesturen in de kosten van de armenzorg in verband met de opheffing van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 Hoofdstuk V der Staatsbegrooting).	2 122 809,27 ⁵
Uitkeeringen aan degenen, die in aanmerking komen voor steun als slachtoffers van de mobilisatie (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting).	14 500,—
Kosten voor belooning van tijdelijke hulpkommiezen op daggeld voor de grens- bewaking (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	2 204 980,95
Uitgaven voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	31 498,89
Uitgaven voortvloeiende uit garanties voor credieten aan boomkweekers en tuinders (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	51 515,50
Uitkeering aan gemeenten uit de opbrengst der Oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	46 252 226,43 ⁵
Uitkeering aan gemeenten krachtens de artikelen 1 tot en met 6 der wet van den 12den November 1921 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 1173) Nooduitkeering) Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	10 221 818,05 ⁵
Traktement, enz. van den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsche Uitvoer- maatschappij (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	1 000,—
Schadevergoedingen voor door de burgemeesters betaalde vergoedingen wegens kostwinnerschap, waarvan de toekenning als zijnde in strijd met de ter zake geldende voorschriften, niet kon worden goedgekeurd (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	209 323,98 ⁵
Vergoeding aan de Artillerie-Inrichtingen van een gedeelte der bouwkosten van de gebouwen, die tijdens den mobilisatietoestand, ten behoeve van de verhooging van het productievermogen, op de terreinen van dat Staatsbedrijf zijn opgericht, zoomede vergoeding van enkele met die oprichting verband houdende kosten (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	573 296,55 ⁵
Uitgaven, verband houdende met den toestand van mobilisatie (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	627 510,10 ⁵
Kosten wegens het instellen van een onderzoek in zake het verleen van ondersteuning aan gewezen militairen, die tijdens den mobilisatietoestand, zonder aanspraak op pensioen wegens ziekte of gebreken, niet tengevolge van eigen schuld ontstaan, werden afgekeurd, en gehuwd zijnde, bij overlijden aan hunne weduwen (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	7 953,33
Kosten voor het Departement van Oorlog, voortvloeiende uit de uitvoering der Distributiewet 1916 (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting).	1 168,28
Kosten, vallende op het verstrekken van inlichtingen aan of ten behoeve van hier te lande geïnterneerd geweest zijnde militairen (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	216,—
Uitkeeringen aan degenen, die in aanmerking komen voor steun als slachtoffers van de mobilisatie (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	957 297,05
Kosten van tijdelijke crisisafdeelingen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting). . .	350 359,15 ⁵
Kosten voortvloeiende uit de uitvoering der Noodboschwet (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	13 414,35 ⁵
Dekking nadeelige saldi crisisinstellingen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting).	4 273 172,97

Kosten welke van Rijkswegen worden gemaakt voor de regeling van en het toezicht op de binnenschipperij (Hoofdstuk X der Staatsbegroting)	f 208 330,35 ⁵
Kosten welke van Rijkswegen worden gemaakt, en subsidiën, welke worden toegekend, ter uitvoering van maatregelen, genomen in verband met de distributiewet 1916 en met de levensmiddelenvoorziening in het algemeen voor zoover die kosten of subsidiën niet uit eenig ander artikel der begroting moeten worden bestreden (Hoofdstuk X der Staatsbegroting)	129 169,90
Kosten van tijdelijke Rijksbureaux en Rijkscommissies, ressorteerende onder het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel voor het regelen, in verband met de tijdsomstandigheden, van den uitvoer, den invoer en de distributie van levensmiddelen en landbouw- en nijverheidsproducten (Hoofdstuk X der Staatsbegroting).	224 223,56 ⁵
Kosten van de Regeeringscommissarissen voor zoover deze voor het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel zitting hebben in den raad van commissarissen, als bedoeld in artikel 10 van de Statuten van de Nederlandsche Uitvoermaatschappij (Hoofdstuk X der Staatsbegroting).	442,52
Kindertoelagen van het Crisispersoneel (Hoofdstuk X der Staatsbegroting)	7 560,47
Kosten van de Huurcommissiewet (Hoofdstuk X A der Staatsbegroting)	495 264,31
Bijdragen en rentelooze voorschotten ten behoeve van werklozenkassen uit anderen hoofde, dan volgens het „Werkloosheidsbesluit 1917” (Hoofdstuk X A der Staatsbegroting).	6 752 118,70 ⁵
Uitgaven wegens wachtgeldregelingen (Hoofdstuk X A der Staatsbegroting)	464 943,08 ⁵
Kosten van den Markenbijslag (Hoofdstuk X A der Staatsbegroting).	544 281,47
Bijdragen en voorschotten aan provinciën, gemeenten, waterschappen en bijzondere personen of instellingen in de door hen te maken kosten voor verruiming van werkgelegenheid (Hoofdstuk X A der Staatsbegroting)	2 000 000,—
	f 79 307 284,21

Bijlage C⁹.OVERZICHT van de uitgaven, in 1922 gedaan in verband met de oorlogscrisis.
(Voorloopig).

Een deel van de uitgaven voor politietroepen ten behoeve van de grensbewaking (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting)	f 1 814 625,—
Tegemoetkoming in crisiskosten van kindervereenigingen (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting)	269 700,—
Kosten van distributiegerechten (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting).	289,72
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	20 074,—
Subsidiën aan de gemeentebesturen in de kosten van de armenzorg in verband met de opheffing van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	4 000 000,—
Subsidiën, voorschotten en verdere uitgaven voor het verleenen van steun aan de visscherij in verband met de tijdsomstandigheden (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting; art. 227 van oud-Hoofdstuk X)	415 131,79
Kosten wegens ondersteuning van gewezen militairen, die tijdens of tengevolge van de mobilisatie, zonder aanspraak op voortdurend pensioen, wegens ziekte of gebreken niet tengevolge van eigen schuld ontstaan, werden afgekeurd, of na hun overlijden, uitkeeringen aan hunne weduwen en weezen dan wel aan hen, die voor hunne verzorging gelden hebben uitgegeven (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting)	10 300,—
Kosten voor belooning van tijdelijke hulpkommiezen op daggeld voor de grensbewaking (Hoofdstuk VII ^B der Staatsbegrooting)	754 929,60
Uitgaven voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleenen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII ^B der Staatsbegrooting)	31 389,46 ⁵
Uitgaven voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan boomkweekers en tuinders (Hoofdstuk VII ^B der Staatsbegrooting)	101 211,57
Uitkeering aan gemeenten krachtens de artikelen 1 tot en met 6 der wet van den 12den November 1921 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 1173) (Hoofdstuk VII ^B der Staatsbegrooting)	13 847 922,43
Traktement, enz. van den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsche Uitvoermaatschappij (Hoofdstuk VII ^B der Staatsbegrooting)	1 000,—
Kosten van tijdelijke crisisafdeelingen (Hoofdstuk VII ^B der Staatsbegrooting; art. 5 van oud-Hoofdstuk X)	118 784,90
Kosten voortvloeiende uit afwikkeling uitvoering Distributiewet 1916 en levensmiddelenvoorziening (Hoofdstuk VII ^B der Staatsbegrooting; art. 278 van oud-Hoofdstuk X)	82 306,38 ⁵
Kosten van Crisisinstellingen (Hoofdstuk VII ^B der Staatsbegrooting; art. 279 van oud-Hoofdstuk X)	62 721,56
Dekking van de verliezen door het Rijk en door de N. V. Centraal Verrekenkantoor voor Brandstoffen geleden als gevolg van de maatregelen in verband met de buitengewone omstandigheden, ten behoeve van de brandstoffenvoorziening getroffen (Hoofdstuk VII ^B der Staatsbegrooting; art. 279a van oud-Hoofdstuk X)	31 076 951,36
Nadeelig saldo van de Rekening van de kosten der levensmiddelenvoorziening (Hoofdstuk VII ^B der Staatsbegrooting; art. 279b van oud-Hoofdstuk X) . . .	178 000 000,—
Nadeelig saldo, voortvloeiende uit de bereiding en den verkoop van Regeeringswege van veevoeder uit afvalproducten, voor zoover dat saldo niet reeds is is verevend ten laste van artikel 100a van het tiende hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1919 (Hoofdstuk VII ^B der Staatsbegrooting; art. 115a oud-Hoofdstuk X)	489 608,12
Schadevergoedingen en schadeloosstellingen krachtens de Inundatiewet en verdere wetten, die in het mobilisatietijdperk toepassing vonden (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	202 232,—

Kosten wegens het instellen van een onderzoek in zake het verleen van ondersteuning aan gewezen militairen, die tijdens den mobilisatietoestand, zonder aanspraak op pensioen wegens ziekte of gebreken, niet tengevolge van eigen schuld ontstaan, werden afgekeurd, en gehuwd zijnde, bij overlijden aan hunne weduwen (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	f 6 677,—
Kosten wegens ondersteuning van gewezen militairen, die tijdens of tengevolge van de mobilisatie, zonder aanspraak op pensioen, wegens ziekte of gebreken, niet tengevolge van eigen schuld ontstaan, werden afgekeurd, of na hun overlijden uitkeeringen aan hunne weduwen en wezen dan wel aan hen, die voor hunne verzorging gelden hebben uitgegeven (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	200 000,—
Dekking van het verlies op de exploitatie van de Nederlandsche Spoorwegen over 1921 met inbegrip van het gegarandeerd dividend (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	32 932 927,52 ⁵
Kosten van de Huurcommissiewet (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	300 000,—
Bijdragen en rentelooze voorschotten ten behoeve van werklozenkassen uit anderen hoofde dan volgens het „Werkloosheidsbesluit 1917” (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting).	3 180 000,—
Bijdragen aan gemeentebesturen wegens uitgaven aan bijslag op de loonen van in Nederland wonende en in het buitenland werkende arbeiders (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting).	250 000,—
Bijdragen en voorschotten aan provincien, gemeenten, waterschappen en bijzondere personen of instellingen in de door hen te maken kosten voor verruiming van werkgelegenheid (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting).	2 800 000,—
	f 270 968 782,42 ⁵

STAT

van de opbrengst van 's Rijks middelen over de
dienstjaren 1913 tot en met 1922.

BENAMING DER MIDDELEN.	Dienst 1913.	Dienst 1914.	Dienst 1915.	Dienst 1916.	Dienst 1917.
<i>Belastingen in verband met de buitengewone omstandigheden.</i>					
Oorlogswinstbelasting	—	—	—	f 40 640,—	f 161 336 987,38 ⁵
Verdedigingsbelasting Ia.	—	—	—	2 574 553,59	4 154 320,99 ⁵
Verdedigingsbelasting Ib.	—	—	—	13 673 739,99	21 699 699,60 ⁵
Verdedigingsbelasting II	—	—	—	16 806 218,84	30 106 432,43
	—	—	—	f 33 095 152,42	f 217 297 440,41 ⁵
<i>Overige belastingen.</i>					
Grondbelasting.	f 15 391 434,08 ⁵	f 15 690 393,27	f 15 966 993,89	f 16 147 876,88	f 16 343 789,26 ⁵
Personeele belasting.	12 899 036,89 ⁵	13 431 735,93	13 479 976,48	13 472 887,68	14 209 939,48 ⁵
Belasting op bedrijfs- en andere inkomsten .	b) 13 729 411,51	b) 15 481 303,08 ⁵	b) 4 001 430,86 ⁵	—	—
Inkomstenbelasting	—	—	c) 22 461 078,35	44 540 633,54	60 594 898,25 ⁵
Dividend- en tantiëmebelasting.	—	—	—	—	—
Vermogensbelasting.	b) 11 015 504,86 ⁵	b) 11 929 427,86	b) 6 538 657,62 ⁵	b) 3 773 050,88 ⁵	b) 4 568 324,18 ⁵
Accijns op suiker.	26 944 778,72	27 085 608,98 ⁵	d) 24 454 243,21 ⁵	27 703 192,89	31 356 571,35
Uitkeering uit het leeningsfonds 1914 wegens aandeel in de opbrengst der opcenten op den accijns op suiker	—	—	1 000 000,—	1 000 000,—	416 666,67
Accijns op wijn	1 559 020,72	1 402 412,55	1 441 038,18	1 499 360,77	1 638 919,18
„ „ binnenlandsch en buitenlandsch gedistilleerd	e) 25 200 000,—	e) 25 200 000,—	f) 25 844 173,29	f) 27 727 447,96	f) 29 626 824,39 ⁵
„ „ zout	1 359 754,17	1 900 630,44	2 183 985,45	2 211 038,99	2 481 560,27
„ „ bieren en azijnen (*)	1 609 572,78	1 531 196,17	1 588 308,68	1 653 773,87	g) 2 306 426,55
„ „ geslacht	5 865 803,68 ⁵	6 028 455,61	8 494 792,47	9 498 081,43 ⁵	12 491 666,31 ⁵
„ „ tabak	—	—	—	—	—
Belasting op speelkaarten	—	—	—	—	—
Zegelrechten (**).	6 692 825,84 ⁵	5 729 751,48	6 211 964,97	8 772 085,75	h) 13 397 595,55 ⁵
Registratierechten (**).	8 009 744,66	6 106 980,24 ⁵	6 073 673,05	10 952 992,96	i) 18 401 949,23 ⁵
Hypotheekrechten (**).	846 936,77 ⁵	704 113,68 ⁵	584 858,05 ⁵	1 135 542,54	j) 657 115,36
Rechten van successie en van overgang bij overlijden (**).	16 755 332,42 ⁵	17 621 193,31	17 942 347,46 ⁵	19 874 048,45 ⁵	k) 22 243 566,27
Rechten op den invoer.	17 022 177,03	14 455 956,87	15 156 346,26 ⁵	16 663 055,32	11 126 281,56 ⁵
Formaatzegel (hoofdsom en opcenten) . . .	30 769,87 ⁵	25 085,02 ⁵	23 832,45	24 438,60	1 379,47 ⁵
Waarborg der gouden en zilveren werken. .	508 906,61	355 119,84 ⁵	475 977,61	639 934,81	682 851,56 ⁵
Statistiekrecht.	—	—	—	—	1 744 991,64 ⁵
	f 165 941 010,65	f 164 679 364,36	f 173 923 678,36	f 207 289 443,33 ⁵	f 244 291 316,59
Domeinen	1 791 726,32 ⁵	1 730 811,17 ⁵	2 536 484,74 ⁵	2 786 579,98 ⁵	2 916 876,45
Opbrengst der posterijen	18 713 148,89 ⁵	17 458 680,63	l) —	l) —	l) —
Opbrengst der Rijkstelegrafen en telefonen	5 498 581,10 ⁵	7 099 664,31 ⁵	l) —	l) —	l) —
Opbrengst der Staatsloterij	653 966,68	640 378,52	667 123,33	653 813,11 ⁵	654 824,83 ⁵
Opbrengst der uitgegeven akten voor de jacht en visscherij, van consenten voor de kust- visscherij en van vergunningen, bedoeld in de Vogelwet van 1912 (***)	179 083,25	169 317,50	166 669,50	195 640,75	214 686,25
Loodsgelden.	8 723 743,73	2 595 561,39	1 163 172,43 ⁵	866 146,—	382 765,97 ⁵
Recht op de mijnen.	37 333,58	57 428,32	49 442,06	93 995,04	146 904,54
Algemeen totaal	f 196 538 599,21 ⁵	f 194 431 206,21	n) f 178 506 570,43	n) f 211 885 618,22 ⁵	n) f 248 607 374,64

(*) De accijns op azijnen is met ingang van 1 Maart 1917 afgeschaft.

(**) Onder het bedrag der rechten is dat der opcenten begrepen behalve die, welke te beginnen met 1915, worden geheven ten behoeve van het Leeningsfonds 1914.

Dienst 1918.	Dienst 1919.	Dienst 1920. (Voorloopig.)	Dienst 1921. (Voorloopig.)	Dienst 1922. (Voorloopig.)	TOELICHTINGEN.
f 157 727 966,71 5 066 539,75 22 563 849,48 ⁵ 33 309 263,90	f 162 390 091,05 ⁵ a) 4 248 948,44 ⁵ a) 16 676 419,08 a) 29 573 253,38	f 166 165 110,99 a) 1 182 155,53 ⁵ a) 4 439 549,89 a) 7 083 530,—	f 74 847 314,54 ⁵ — — —	f 30 016 613,71 — — —	a) Het tarief der verdedigingsbelastingen is verlaagd bij de wet van 11 April 1919 (<i>Staatsblad</i> n°. 171). De opbrengst dier belastingen wordt, te rekenen van 1 Mei 1920, aan het Leeningfonds 1914 ten goede geschreven ingevolge de wet van 5 Juli 1920, (<i>Staatsblad</i> n°. 342). b) Met inbegrip van de opcenten, behalve voor het Leeningfonds 1914. Het tarief van de vermogensbelasting is met 1 Mei 1915 belangrijk verlaagd in verband met de in werking treding op dien datum van de wet op de Inkomstenbelasting. Dit tarief is, evenals dat van de inkomstenbelasting, verhoogd bij de wetten van 11 April 1919 (<i>Staatsblad</i> nos. 169 en 170). c) $\frac{2}{3}$ van de opbrengst over het belastingjaar 1915/1916. d) De accijns op de suiker is bij artikel 39 der Leeningwet 1914 verlaagd. e) Maximum toevoeging aan de Middelen volgens de wet van 4 December 1909 (<i>Staatsblad</i> n°. 375). f) De opbrengst wordt volgens artikel 40 der Leeningwet 1914 vanaf 1915 weder voor het geheel onder de Middelen opgenomen. Bij de wetten van 3 April 1919 (<i>Staatsblad</i> n°. 141) en 31 December 1920 (<i>Staatsblad</i> n°. 928) is de accijns verhoogd. g) Bij de wet van 20 Januari 1917 (<i>Staatsblad</i> n°. 190) is, met ingang van 1 Maart 1917, de accijns op bier verhoogd en de accijns op azijnen afgeschaft. h) De heffing van het recht van zegel is, met ingang van 1 Juni 1917, opnieuw geregeld bij de wet van 22 Maart 1917 (<i>Staatsblad</i> n°. 244), gewijzigd bij de wet van 23 Mei 1917 (<i>Staatsblad</i> n°. 437). Bij de wet van 27 Juni 1919 (<i>Staatsblad</i> n°. 432) zijn eenige rechten verhoogd. i) De heffing van rechten van registratie is, met ingang van 1 Juni 1918, opnieuw geregeld bij de wet van 22 Maart 1917 (<i>Staatsblad</i> n°. 243). j) De hypotheekrechten worden ten gevolge van de inwerkingtreding der Registratiewet 1917, vanaf 1 Juni 1917 niet meer geheven. k) De wet van 22 Mei 1911 (<i>Staatsblad</i> n°. 132) tot nadere regeling der heffing van de rechten van successie en van overgang bij overlijden is op 1 Juni 1911 in werking getreden. De Successiewet is nader gewijzigd bij de wet van 20 Januari 1917 (<i>Staatsblad</i> n°. 189), in werking getreden met 23 Januari 1917 en bij de wet van 10 Juni 1921 (<i>Staatsblad</i> n°. 779), in werking getreden met 18 Juni 1921. l) Vermits de diensten der Posterijen, Rijks-telegraphen en Telefonen onder de Staatsbedrijven zijn opgenomen, wordt de eventuele winst onder de ontvangsten van het Departement van Waterstaat opgenomen. m) Zie voor de met 1 April 1920 in werking getreden nieuwe regeling van het mijnrecht, de wet van 26 Maart 1920 (<i>Staatsblad</i> n°. 157). n) Bij vergelijking met vorige jaren dient in acht te worden genomen, dat in dit bedrag niet begrepen zijn de opbrengst der Posterijen en die der Rijkstelegraphen en telefonen (zie hierboven noot l).
f 218 667 619,84 ⁵	f 212 888 711,96	f 178 820 346,41 ⁵	f 74 847 314,54 ⁵	f 30 016 613,71	
f 16 591 813,— 14 440 822,35 — 53 791 998,76 — b) 5 052 305,45 39 102 942,32	f 16 790 751,02 16 716 791,21 — 72 311 452,69 11 605 694,23 b) 9 969 653,19 36 426 061,06	f 17 018 763,95 19 215 048,74 ⁵ — 110 102 607,52 ⁵ 25 596 520,68 13 097 914,58 36 482 083,49	f 17 328 163,07 21 254 763,98 — 134 459 576,82 30 427 193,70 13 175 079,71 ⁵ 37 558 842,74	f 17 801 412,08 22 985 565,82 ⁵ — 110 478 710,31 18 426 870,— 11 876 634,20 40 479 152,—	
— 1 602 154,12	— 1 153 430,85	— 1 690 029,01	— 2 006 939,88	— 2 462 263,—	
f) 18 900 346,46 2 838 372,33 1 124 260,57 11 190 624,73 — — 12 835 181,57 ⁵ 30 920 545,47 — 26 082 328,84 ⁵ 8 616 036,86 — 767 385,42 1 058 740,45	f) 38 900 215,48 ⁵ 1 641 763,36 1 459 962,12 14 194 594,72 — — h) 20 418 768,65 ⁵ 39 606 467,95 — 33 580 733,61 ⁵ 29 104 393,39 — 913 935,80 ⁵ 3 927 523,22	f) 52 426 295,40 ⁵ 1 933 553,31 3 014 392,20 14 525 068,47 ⁵ — 136 341,75 24 912 648,54 55 111 579,11 ⁵ — 32 948 405,37 46 959 235,36 ⁵ — 913 272,21 5 154 474,01	f) 61 001 655,38 1 462 289,24 4 415 771,73 11 250 649,59 ⁵ — 75 140,25 18 877 003,19 ⁵ 31 125 127,06 — 32 253 687,88 ⁵ 37 129 788,63 ⁵ — 905 421,34 ⁵ 3 610 776,91 ⁵	f) 59 464 327,— 1 494 041,— 4 759 881,— 9 928 368,— 7 854 305,49 76 049,— 17 256 652,— 18 840 698,— — 51 226 461,— 38 554 186,— — 949 599,39 ⁵ 3 259 556,—	
f 244 915 858,71 3 545 062,91 ⁵ l) — l) — 658 563,93 ⁵ 281 025,25 290 663,15 464 580,41	f 348 722 192,57 4 004 948,61 ⁵ l) — l) — 657 511,87 279 911,50 1 298 492,76 668 202,76	f 461 238 233,73 2 838 501,14 ⁵ l) — l) — 700 204,02 ⁵ 287 327,— 1 870 434,88 ⁵ m) 339 698,24	f 458 317 871,13 ⁵ 3 169 326,82 l) — l) — 658 593,82 293 513,75 2 435 703,40 ⁵ 520 302,78 ⁵	f 438 174 731,30 2 868 516,— l) — l) — 661 360,80 ⁵ 278 663,75 2 995 528,— 583 851,—	
n) f 250 155 754,37	n) f 355 631 260,07 ⁵	n) f 467 274 399,02 ⁵	n) f 465 395 311,71 ⁵	n) f 445 562 650,85 ⁵	

(***) De consenten voor de kustvisserij sedert 1 Juli 1911 en de vergunningen, bedoeld in de Vogelwet 1912 sedert 1 Januari 1914.

Bijlage **E**.

STAAT, houdende vergelijking tusschen de bij de Staatsbegrooting

H O O F D S T U K.	Geraamd voor 1924.	Toegestaan voor 1923.	Meer	Minder
			dan het bedrag, toegestaan voor 1923.	
I. Huis der Koningin	f 1 700 000,—	f 1 700 000,—	—	—
II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin . . .	2 119 894,49	2 119 905,95	—	f 11,46
III. Buitenlandsche Zaken	4 477 549,—	4 790 381,—	—	312 832,—
IV. Justitie	29 973 566,—	30 539 853,33	—	566 287,33

voor 1923 verleende en voor 1924 aangevraagde kredieten.

TOELICHTING DER LAATSTE TWEE KOLOMMEN.

Méer geraamd voor:

De Raad van State	f	3 218,96
Pensioenen, wachtgeld, enz.		32 626,67
	f	35 845,63

tegenover eene *lagere* raming voor:

De Staten-Generaal	f	11 374,—
De Algemeene Rekenkamer		16 216,—
De Kanselarij der Nederlandsche Orden		3 695,—
Het Kabinet der Koningin.		4 572,09
		35 857,09
<i>Minder</i>	f	11,46

Minder geraamd voor:

Kosten van het Departement	f	9 550,—
„ „ buitenlandsche zendingen en consulaten		275 905,—
Verschillende uitgaven		25 800,—
Pensioenen, wachtgeld, en toelagen		1 577,—
<i>Minder</i>	f	312 832,—

Minder geraamd voor:

Kosten van het Departement	f	5 208,—
„ „ de rechterlijke macht		159 377,33
„ „ het Hoog Militair Gerechtshof en van de auditiën in de militaire arrondissementen		50 130,—
„ „ den Centralen Raad van Beroep en van de raden van beroep		4 660,—
„ „ gevangenen en Rijkswerkinrichtingen		258 440,—
„ „ het Rijkstucht- en opvoedingswezen		400 064,—
Reclasseering		3 500,—
Gebouwen		109 294,—
	f	990 673,33

tegenover eene *hoogere* raming voor:

Kosten van algemeene of Rijkspolitie en in zake van jacht en visscherij	f	76 080,—
Pensioenen, wachtgeld, gratificatiën, enz.		141 105,—
Verschillende uitgaven		207 201,—
		424 386,—
<i>Minder</i>	f	566 287,33

H O O F D S T U K.	Geraamd voor 1924.	Toegestaan voor 1923.	Meer	Minder
			dan het bedrag, toegestaan voor 1923.	
V. Binnenlandsche Zaken en Landbouw	f 21 457 440,—	f 23 028 857,34	—	f 1 571 417,34
V A. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	156 921 036,—	151 548 113,—	f 5 372 923,—	—
VI. Marine	42 884 013,—	48 486 108,—	—	5 602 095,—
VII A. Nationale Schuld	100 932 134,55	107 534 068,55	—	6 601 934,—
VII B. Financiën	141 898 012,86	221 757 278,93 ⁵	—	79 859 266,07 ⁵

TOELICHTING DER LAATSTE TWEE KOLOMMEN.

<i>Minder</i> geraamd voor:		
Kosten van het Departement	f	12 106,—
Binnenlandsch Bestuur		120 503,—
Armwezen		61 290,—
Nederlandsche Staatscourant, Handelingen der Staten-Generaal, enz.		12 500,—
Landbouw		571 026,34
Visscherijen		106 295,—
Onvoorziene behoeften enz.		1 085 736,—
	f	1 969 456,34
tegenover eene <i>hoogere</i> raming voor:		
Pensioenen, toelagen, enz.		398 039,—
	Minder	f 1 571 417,34
<i>Méer</i> geraamd voor:		
Kosten van het Departement en van het onderwijs in het algemeen	f	31 615,—
Middelbaar onderwijs		144 360,—
Nijverheids- en Handelsonderwijs		171 483,—
Lager onderwijs Financieel		4 329 990,—
Uitkeeringen, toelagen, gratificatiën, wachtgeld en enz.		1 340 133,—
	f	6 017 581,—
tegenover eene <i>lagere</i> raming voor:		
Hooger onderwijs	f	199 112,—
Lager onderwijs Algemeen		133 531,—
Kunsten en Wetenschappen		312 015,—
		644 658,—
	Meer	f 5 372 923,—
<i>Minder</i> geraamd voor:		
I. Militaire Uitgaven:		
Kosten van beheer en administratie	f	68 591,—
Kosten van het materieel der zeemacht en van 's Rijks werven en onderhoorigheden		5 649 032,—
II. Niet-Militaire uitgaven:		
Loodswezen, betonning, bekakening en verlichting		458 089,—
Hydrographie		17 710,—
Pensioenen, onderstanden, wachtgeld en enz.		25 624,—
	f	6 219 046,—
tegenover eene <i>hoogere</i> raming voor:		
I. Militaire uitgaven:		
Personeel der zeemacht	f	420 726,—
Pensioenen, onderstanden, wachtgeld en enz.		196 225,—
		616 951,—
	Minder	f 5 602 095,—
<i>Méer</i> geraamd voor:		
Amortisatie en aflossing van rentegevende Nationale Schuld	f	1 242 438,—
tegenover eene <i>lagere</i> raming voor:		
Interesten, enz.		7 844 372,—
	Minder	f 6 601 934,—
<i>Minder</i> geraamd voor:		
Kosten van het Departement	f	22 972,50
„ „ de Grootboeken der Nationale Schuld, enz.		34 866,68
„ „ 's Rijks schatkist		13 219,59
„ „ administratie der directe belastingen enz.		778 917,—
Dienst der Rijksgebouwen		87 393,—
Voorschotten uit 's Rijks schatkist		95 235 656,13
	f	96 173 024,90
tegenover eene <i>hoogere</i> raming voor:		
Kosten van het Muntwezen	f	14 363 264,—
„ „ administratie van het zegel, de registratie enz.		117 288,—
„ „ der eerediensten		3 000,00 ⁵
Pensioenen, wachtgeld en, onderstanden, gratificatiën en toelagen		1 393 800,24
Uitkeeringen en verschillende uitgaven		436 406,58
		16 313 758,82 ⁵
	Minder	f 79 859 266,07 ⁵

H O O F D S T U K.	Geraamd voor 1924.	Toegestaan voor 1923.	Meer	Minder
			dan het bedrag, toegestaan voor 1923.	
VIII. Oorlog	f 63 129 739,—	f 63 136 893,—	—	f 7 154,—
IX. Waterstaat	120 435 317,—	88 375 268,—	32 060 049,—	—

TOELICHTING DER LAATSTE TWEE KOLOMMEN.

Meer geraamd voor:

Aanschaffing, voeding en verzorging van paarden; maatregelen in het belang der remonteering en africhting van honden voor oorlogsdoeleinden	f	187 299,—
Administratiekosten		107 450,—
Verschillende uitgaven		2 136 200,—
Kosten van de Luchtvaartafdeeling		495 650,—
Kosten van de Schoolcompagnie van den Motordienst		20 070,—
Materieel der artillerie en proeven bij het wapen der artillerie		893 209,—
Nonactiviteitsjaarwedden, pensioenen en daartoe betrekkelijke uitgaven, lijfrenten, toelagen en wachtgelden.		4 750 888,—
Buitengewone uitgaven		9 020,—
	f	8 599 786,—

tegenover eene *lagere* raming voor:

Kosten van het Departement	f	27 670,—
Bezoldiging van het personeel der staven van het leger		78 815,—
Bezoldiging van het personeel der intendance en der militaire administratie		118 491,—
Bezoldiging van het personeel der verschillende wapens		5 084 340,—
Kosten van voeding		172 298,—
Kosten van kleeding en uitrusting en van ledergoed		215 384,—
Kosten van huisvesting, stalling, nachtligging en reiniging		1 600 790,—
Studiën, onderwijs en oefeningen		261 846,—
Geneeskundige dienst		97 277,—
Inrichtingen van onderwijs		155 557,—
Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en militaire verplegingsinrichtingen; aanschaffing en onderhoud van kampementsgoederen, velduitrusting en voertuigen voor den verplegingsdienst te velde		90 940,—
Militaire verkenningen en Topografische Inrichting		840,—
Dienst der genie		253 710,—
Kosten van verplaatsing van personen en goederen		221 900,—
Subsidiën, gratificatiën en verdere uitgaven van bijzonderen aard		132 902,—
Wapen der marechaussee en korps politietroepen		54 980,—
Voltooiing van het Vestingstelsel		39 200,—
		8 606 940,—
	<i>Minder</i> f	7 154,—

Meer geraamd voor:

Spoorwegen	f	24 795 240,—
Mijnwezen en Scheepvaart		6 364 205,—
Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën, enz.		49 950,—
Posterijen, Telegrafie en Telefonie en Rijkspostspaarbank		1 262 001,—
	f	32 471 396,—

tegenover een *lagere* raming voor:

Kosten van het Departement	f	33 419,—
Waterstaat		377 928,—
		411 347,—
	<i>Meer</i> f	32 060 049,—

H O O F D S T U K.	Geraamd voor 1924.	Toegestaan voor 1923.	Meer	Minder
			dan het bedrag, toegestaan voor 1923.	
X. Arbeid, Handel en Nijverheid	f 73 076 598,—	f 67 883 927,—	f 5 192 671,—	—
XI. Koloniën.	6 208 745,—	6 469 667,—	—	f 260 922,—
XII. Onvoorziene uitgaven	50 000,—	50 000,—	—	—

TOELICHTING DER LAATSTE TWEE KOLOMMEN.

Méer geraamd voor:

Kosten van het Departement	f	6 355,—
Volksgezondheid		3 317 003,—
Werkloosheidsverzekering en arbeidsbemiddeling		1 024 025,—
Pensioenen, wachtgeld, gratificatiën, enz.		1 580 291,—
	f	5 927 674,—

tegenover eene *lagere* raming voor:

Arbeid	f	24 935,—
Arbeidersverzekering		528 800,—
Handel en Nijverheid		181 268,—
		735 003,—
	<i>Meer</i> f	5 192 671,—

Minder geraamd voor:

Kosten van het Departement	f	74 274,—
Uitgaven ten behoeve van Curaçao		234 238,—
	f	308 512,—

tegenover eene *hoogere* raming voor:

Uitgaven ten behoeve van Suriname	f	3 133,—
Pensioenen, wachtgeld, onderstanden, enz.		44 457,—
		47 590,—
	<i>Minder</i> f	260 922,—

Bijlage F.

STAAT der openstaande tekorten en der tot afboeking daarvan beschikbare bedragen.

Dienstjaren.	ONTVANGSTEN.	UITGAVEN.	TEKORTEN.	OVERSCHOTTEN.	Opbrengst van leeningen, waaraan administratief nog geene bestemming is gegeven.
1910	f 200 092 324,82	f 203 947 100,34	f 3 854 775,52	—	f 4 770 740,14
1911	205 602 748,04 ⁵	208 489 677,54 ⁵	2 886 929,50	—	27 500 000,— ⁽¹⁾ 125 000 000,— ⁽²⁾
1912	213 401 266,93 ⁵	224 665 500,66	11 264 233,72 ⁵	—	121 250 000,— ⁽³⁾
1913	227 422 665,23 ⁵	238 726 865,56 ⁵	11 304 200,33	—	500 000 000,— ⁽⁴⁾
1914	245 571 310,73	359 273 277,67	(b) 113 701 966,94	—	346 500 000,— ⁽⁵⁾
1915	263 491 539,13	304 484 487,85 ⁵	(c) 240 992 948,72 ⁵	—	430 000 000,— ⁽⁶⁾
1916	309 978 558,39	532 531 380,64 ⁵	(d) 222 552 822,25 ⁵	—	141 000 000,— ⁽⁷⁾
1917	534 777 058,82 ⁵	688 696 111,15	(e) 153 919 052,32 ⁵	—	144 000 000,— ⁽⁸⁾
1918	561 085 835,83	1 050 936 640,19	(f) 489 850 804,36	—	96 000 000,— ⁽⁹⁾
1919	695 049 163,00 ⁵	811 172 591,35 ⁵	(g) 116 123 428,35	—	
1920 (a)	810 791 715,48	911 227 771,64	(h) 100 436 056,16	—	
1921 (a)	709 245 087,38 ⁵	990 172 091,80 ⁵	(i) 280 927 004,42	—	
1922 (a)	647 032 943,62	1 098 325 410,05 ⁵	(j) 451 292 466,43 ⁵	—	
Opbrengst van leeningen			(k) f 2 199 106 689,04 ⁵ (l) 1 936 020 740,14	—	f 1 936 020 740,14
Tekort			f 2 63 085 948,90 ⁵		

(a) Voorloopige uitkomsten.

(b) Waaronder f 91 665 073,68⁵ (crisisuitgaven en tekort op de ontvangsten), te dekken uit de opbrengst der Crisisleeningen en der crisishellingen.(c) Alsvoren f 212 889 548,27⁵.(d) Waaronder f 222 640 400,99⁵ aan nadeelig saldo van den crisisdienst.(e) Alsvoren f 160 220 917,20⁵.(f) Alsvoren f 417 563 089,29⁵.

(g) Alsvoren f 30 677 630,54.

(h) Waarbij f 74 793 209,41 wegens *voordeelig* saldo van den crisisdienst.(i) Waarbij f 15 899 611,22 wegens *voordeelig* saldo van den crisisdienst.(j) Waaronder f 221 473 344,90⁵ aan nadeelig saldo van den crisisdienst.

(k) Waaronder f 1 266 437 184,27 aan nadeelig saldo van den crisisdienst over de jaren 1914 tot en met 1922.

(l) Waaronder f 1 350 250 000 tot dekking van nadeelige saldi der crisisdiensten.

⁽¹⁾ Het deel der leening 1914, dat bij de conversie ingevolge de leeningwet 1917, bereids was afgelost.⁽²⁾ Eerste leening 1916 (Wet van den 17 Maart 1913 (*Staatsblad* n°. 135)).⁽³⁾ Tweede leening 1916 (Wet van den 16 December 1916 (*Staatsblad* n°. 533) tegen den koers van 97 %).⁽⁴⁾ Leening 1917 (Wet van den 15 December 1917 (*Staatsblad* n°. 710)).⁽⁵⁾ Leening 1918 (Wet van den 19 December 1918 (*Staatsblad* n°. 803) tegen den koers van 99 %).⁽⁶⁾ Geschatte opbrengst van de Leening 1919 (Wet van den 30 Januari 1920 (*Staatsblad* n°. 46)).⁽⁷⁾ Leening 1922 A (Wet van den 17 Februari 1922 (*Staatsblad* n°. 64) tegen den koers van 94 %).⁽⁸⁾ Leening 1922 B (Wet van den 17 Februari 1922 (*Staatsblad* n°. 64) tegen den koers van 96 %).⁽⁹⁾ Leening 1923 A (Wet van den 22 December 1922 (*Staatsblad* n°. 705) waarvan f 20 000 000,— tegen den koers van 97%, en f 80 000 000,— tegen den koers van 95½ %).

in mindering moet worden gebracht van hoogergenoemd bedrag van bijna f 84 miljoen, zoodat voor eventueele uitgaven, welke voortvloeien uit afwikkeling van crisiszaken en terugbetalingen op de oorlogswinstbelasting een voldoende reserve aanwezig kan worden geacht, vooral wanneer men het te verwachten winstsaldo van de N. U. M. in aanmerking neemt.

De Minister van Financiën,

